МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Кіиранди 30 АВГУСТ 1959 ш.

№ 70 (2282)

Мах 20 коп.

Хьайбашта Іа доаккхилга чехкка кийчъе

Коммунистически парте а Советски Іаьдало а вай социалистически мехка баха беррига а къахьегамхой дуачоа, тІадувхачоа, леладечоа паргІата бахара, уж шедола хІама шортта хургдолча, иразерча коммунистически обществе бигара беча боккхача балха юкъе доккха дакъа лоацаш да хьайбаш дебадар а царгара доалача беркатаца — даьттаца, шурийца, дулхаца берригача мехкара къахьегамхой Іалашбар а.

ХІара сага сина лаьрхІача дулхи, даьттеи, шуреи якихара гарггарча шерашка США-на тІехьакхе деза вай, аьнна коммунистически парте юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь сий дола денхараш, социалистически яхьаца доккхий толамаш а доахаш, хьинаре кхоачашдеш боахк вай мехкара къахьегамхой.

Укх шера хьалхарча ах шера вай паччахьалкхено юртбоахама къахьегамхошкара ийца дулхи, шуреи 1953 шера ийцачул дулх 3-ззеи, шура 2,5-ззеи дукхагІа я. 1953-ча шера вай берригача мехка кийчъяь силос 32 миллион тонн хиннаяле, 1958-ча шера кийчъяьр 148 миллион тонн я, цунца 108 миллион тонн хьажкІий силос а йолаш.

Хьайбаш дебадара а цар луш йола продукташ дукхагІа хилийтара а дикка доккхий толамаш вай Нохч-ГІалгІай республика юртбоахама къахьегамхоша а даьхад. Укх шерарча хьалхарча пхе бетта, соахкарча шера цу ханаца нийсдича, совхозашкареи, колхозашкареи доахан 10,5 ззари, хьанхарч 10 ззари, жа 33 ззари тІакхийттад.

Хьайбаш дебарга хьежжа лакхденнад царех доалаш дола беркат а. Укх шерарча хьалхарча пхе бетта, соахкарча шера цу ханаца енначул, шура 2300 тонни дулх 3400 центнери дукхагІа деннад.

Даьхача толамех салоІам а баьцунца са тедеш а болх мелболийташ а яц советски наьха оамал. Хьайбаш дебадари царгара доагІа беркат дІахо а мамогга лакхдари да вай республика юртбоахама къахьегамхоша, укх шера юхха хургйолча ССКП ЦК Пленума сийна тІаийцача социалистически яхьа денхараш. Уж денхараш кхоачашдара хьайбашта шортта дика доакъар Іалашде а Іа даккха дІайха хургдолаш дика кхийш тоаде а, хІаьта уж кхоачам болаш доацача моттиге цІена кхийш а кхы хьайбашта эша гІишлош а хьалье еза.

Хьайбаш Іантіехьа дика Іалашдар, вай берригача мехка боккха лоархІам болаш хилар кхета а деш, из болх дика кхоачашбеш совхозаши колхозаши вай республике дуккха а я.

«Ингушски» совхоза № 4 йолча отделене хьайбаш леладеча болхлоша ССКП ЦК Пленума сийна шоаш тІаийца социалистически денхараш толамца кхоачашдаьд. Цар планах 3500 тонн силос йолла езача 3600 тонн дикача силоса еллай. ДІаелла силос, Іай тІаувза езаргйоацаш, хьайбашта Іа даккха кийчдаьча кхийштеи кхыча гІишлонаштеи юхе еллай. Еррига а дІайолла лаьрхІар 5000 тонн я, царех дукхагІъяр хьажкІий силос а йолаш. Цул совгІа, аргІаш а даь кийчъяь дІаоттаяьй цар 1000 тонн гаргга йол, 300 тонн ча, планах хьайбашта лаьрхІа фуъ.

Хьайбашта доакъар кийчдеча болх дика барца белгалбаьлар, йол а силос а хьаькха Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутата Гуноева Іумара кулгал деш йола шоллагІа тракторни бригада, 3000 тоннал дукхагІа силос хьаькха комбайнераш Батыжев Салауди, Цантроев Мурад, комбайнашкара силос дІайоллача из дІахкухьаш дийнахь 18—25 рейс яь шофераш Арсамаков Іиса, Гуноев Іаьла, Узиев Юсап, силос йоллача болх беш бола болхлой Гуноев Султан, Гардалоев Салауди, Чабиев Салауди, иштта кхыбараш а.

Кхийшта а кхыча хьайбай гІишлошта а дика ремонт а еш кІир а тохаш, царна юхха силос а кхы доакъар а кийчдеш, Іана тІехьа хьайбашта дика кийчо еш ба Гвардейски совхоза хьалхарча отделене, Назрановски совхоза Аьлти-Юртарча отделене, иштта дуккха кхыча совхозий а колхозий а къахьегамхой.

Цхьабакъда, Іана тІехьа хьайбашта кийчо яр эсала леладеш, из болх берригача мехка а наха а мел лоархІам болаш ба дика кхета ца деш ба цхьайолча совхозий а колхозий а кулгалхой.

Первомайски район хьайбаш леладелга керттера гІуланх долаш район я. Цу района а районерча дукхагІа йолча колхозий а кулгалхоша хьайбашта Іана доакъари уж чудохка моттиги кийчъяра ледара болх бу. Цу районе планах кийчъе езачох силос кхоалагІа дакъеи йол пхелагІа дакъеи мара кийчдаьдац.

Орджоникидзе цІерахча колхозо ше кийчъяь силос а Іана хьайбаш леладергдолча моттигашка гаьна, довкъашта тІехьашка, кийчъяьй. Иштта во лел доакъар кийчдара балхаш «Заряи» «ДоттагІали» яхача колхозашка а Асланбек Шерипова цІерахча колхозе а.

Іана хьайбаш чудоахкаде лерхІача кхийшта а кхыча моттигашта а ларттІа тоаеш болх баь бац. Тоаяь йистеяьннарг лерхІа помещенеш а мухи шелали чуйоагІаргйолаш оагІоши, ладар чудоагІаргдолаш тховнаши долаш я. Цул совгІа фермай кхийшкеи коашкеи ара ца доаккхаш дукха кхои нувхаши а латт.

Цу тайпара кхоачамбоацараш кхыча районий совхозашкеи колхозашкеи а да.

ЦІаькха а ала деза, вай мехка берригa боахам тоабалара а, беррига а къахьегамхой хьайбай продукташца Іалашбара а, мохк социализмера коммунизмо бигара а хьайбаш дебадари цар луш йола продукташ лакхъяри Іалаьмате боккха лоархІам болаш хилар. ССКП райкомий, райисполкомий, совхозий, колхозий, кулгалхой денхарийла ба цу балха ларттІа доал де.

Хьайбашта доакъар кийчдара Іана эшаш йола помещенеш тоаяра, хьалъяра къьаьстта бригадаш хила еза кхоачамболлаш трактораш, комбайнаш, автотранспорт, кхы йола техника а йолаш. Цу бригадашта керте дикагІа бола болхлой оттабе беза, ледарло лелаераш дІа а баьха. Балха юкъе керда балха формаш хьха а социалистически яхь йоаржае а еза. Политически агитационно-массовии болх лакхбе беза.

Районашка, совхозашка, колхозашка цу балха эша техника а кхы мел дола хІама а шортта долаш да, ларттІа доал дар мара кхы хІама ца эшаш.

СССР Министрий Совета Председателе Н. С. Хрущева

ФРГ Федеральни канцлерга К. Аденауэрга яхьийта

ПОСЛАНИ

ФРГ-е ваГІача СССР посола нов. А. А. Смирнова 19 августа ФРГ кхыча мехкащцарча гІулакхий Министерствога тІолла федеральни канцлерга К. Аденауэрга дІаелар СССР Министрий Совета Председателе Н. С. Хрущева яхьийта послани.

Ший послане тІа Н. С. Хрущева белгалду, СССР-аи ФРГ-неи юкъера гІулакхаш хІанз эргадоалача ханага кхаьча хилар. Керттерча даькъе идеологически гІулакхий хьакъехьара тайп-тайпара уйлаш шинна а мехка юкъе йоллашехьа а вІашший юкъера гІулакхаш тоаде а тешам оттабе а йиш йий-хьогІ вайга яха хаттар да хІанз эттар, яхаш язду нов. Хрущева. Идеологе хьакъехьа тайп-тайпара уйлаш массаза кхила а хиннай хург а я, яхаш белгалду Н. С. Хрущева, хІаьта вай ханахьа цхьанна з ннийса кІетам болаш волча сага дага дац уж тІемаца дІаяха еза аьнна.

ДоттагІленца гІулакхаш лоаттаделга цу тайпара дІадех вай паччахьалкхений экономически хьашташа а, йоах дІахо Н. С. Хрущева. Экономически бувзамаш чІоагІа хилар вай шин мехка массаза а тІойле йолаш хиннад. Вай конкуренташ кхиннадац, вай мехкий экономико тІоайла новкъостал да а даьд, дІахо де йиш а я. Экономически гІулакхаш леладича СССР-а а ФРГ-ена а тІойле йолаш хургдар, вай халкъий хьал кхы а чІоагІагІа тоадергдар, яхаш язду Н. С. Хрущева.

Реванша а доазонашта ревизи яра а никъ лелабеш бола нах ФРГ болаш хилар халахеташ белгал а доаккхаш, Н. С. Хрущева язду, уж нах гІулакхах кхеташ бац яхаш. Авантюристически политика юха а хьоаярна дола хьалаш дикагІа а доацаш, вогІа да хІанз. Къаьст-къаьста германски ши паччахьалкхе йолаш хилар харцде йиш йоацаш дола бакъдар да, хІаьта из бакъдац яхилга дош доацар а да.

ФРГ низ бола эскар вІашагІтоха безам болаш хилар белгал а деш, Н. С. Хрущева язду, ший ерригача экономически торонех пайда ийца а беррига нах чулаьцача а ФРГ-ега йиш хургъяцар низагеи чІоагІалгеи диллача тха эскарца а тха союзникий эскарашца а нийслургдола эскар вІашагІтоха. Кхьметтел ший беррига союзникаш а тІехьа лаьрхІача а нийслургъяцар из тхоца низа а чІоагІала а. Кхераве тІерташ ше из дувцаш ца хилар белгалду Н. С. Хрущева. Из ца кхехадича а вайна шиннена а кхоачам хиллал бІаргадайнад масса тайпа унзара сурташ. ХІанз хадданза социалистически мехкаш деПаухаш латтача хьалашка къовсам болаш дола дешаш Малхбузен Германерча милитаристско-реваншистски гІозарашта, хетаргахьа, ловча тайпара тІемашца къестаделга ше шийна теха валара а ший мохк хІалакбара а нийсса да.

Къоастаданза латта дешаш къоастадара дола наькъаш ше доашхаш Малхбузен Германенеи социалистически мехкаштеи (цу тайпара кхымел долча мехкаштеи) юкъера доттагІлен машара гІулакхаш хьаллаьцача экономика кхы а дукхагІа дегІайолае а шоай халкъий вахар тоаде а йиш хургхиларах ше тешилга дІахойт Н. С. Хрущева.

Нов. Хрущева белгалду, ФРГ-неи социалистически мехкаштеи, социалистически дараш доацаш кхы мел долча мехкашта а, юкъера машар бахьан долаш дикача лоалахой гІулакхаш оттадара а цхьана къахьегара а йолча цу торонах пайда эцара новкъарле еш дараш хІанзалца дІадаханза дола шоллагІча дунен тІемах юхедиса гІулакхаш хилар. Царех цаІ да Германеца машара договор ца хилар. ТІемах юхедиса гІулакхаш дІадахаро ерригача паччахьалкхенашта пайда лургба, йоах СССР-а Министрий Совета Председателе. Германеца машара договор дарах пайда дукхагІа эцаргбар немецки халкъо.

Машара договора кулг яздара деша хьакъехьа ФРГ правительства лаьца никъ ше бувцаш, Н. С. Хрущева язду малхбузен-германски правительствос лелаеча политико Германи вІашагІтохара гІо ца дарал совгІа, кхы тІа а дукхагІа кІоаргду германски шин паччахьалкхенна юкъера моастагІал.

Тхо чІоагІа дог тийша да, йоах Н. С. Хрущева, Германеца машара договор даро Германи вІашагІтохара хьакъехьара дош къоастаделга цхьан практически наькъа тІа доаккхархиларах.

Нов. Хрущева бакъахьа лархІац США-и, Англеи, Францеи, СССР-еи вІашагІтоха еза Германи яха предложенеш. Германски шин паччахьалкхенах цхьаннена низ бара тІахьехам белга хургдар цунах. Тхо къаьстта духьала да, йоах Н. С. Хрущева, немций чурча гІулакхашта юкъе тІертара.

Аденауэрга ше дахьийтача къамаьла юкъе СССР-а Министрий Совета Председателе йоах, нагахьа санна немецки халкъа хьашташ лоархІаш а мохк бийкъа латташ хилар кхы а дукхагІа гаьна даккха безам боацаш а хьо вале, германски шин паччахьалкхе гарга озаргйола наькъаш дохкаргдолаш йола шинна а паччахьалкхен юкъара органаш вІашагІйохка езар. Германи шин даькъа йийкъа ца лоаттаяра дика форма яр. Н. С. Хрущева хетачох, ГДР-а конференци вІашагІйолла, аьнна енна предложени, цхьабакъда, йоах Н. С. Хрущева, из шун шоай чура гІулакх да, ГДР-еи ФРГ-еи гІулакх да.

Германи вІашагІтохара дешага практически хьажара ФРГ правительство духьала хиларах лаьца ше дувцаш, Н. С. Хрущева йоах: мохк вІашагІтохара ечул дукхагІа йоакхо федеральни правительства бундесвер ядернии ракетнии герзаца кийчъяра планий ю, аьнна хеталу. СССР-а Министрий Совета Председателе цІаькха а дІахойт Аденауэрга бунденсвер ядернии ракетниц герзаца кийчъярах ФРГ-неи Германи вІашагІтохара программа чакхъяькхарнеи кхераме йола тІехье хургхилар.

Германена лоаллаха ядача паччахьалкхенашта юкъера доттагІлен гІулакхаш тоадергдолча а чІоагІдергдолча а наькъа духьала мел латта, тІом хьоабе мегаш дола хІамаш цу новкъара дІадахара Аденауэра ший оагІонгахьара ший низ кхоачаш мел дола хІама дергхиларах ше дог тийша волга дІахойт Н. С. Хрущева. Нагахьа санна тха дог тешилга а ца йоалле, хІаьта шо цу нийсача новкъа а ца долхе, йоах дІахо СССР-а Министрий Совета Председателе, тІаккха хьалххагІе а шоана дІахар деза сона,— боагІаш бола соцам бе а безаргба тха, хІаьта ГДР-ца машара договор а дергда оаха. Н. С. Хрущева язду, СССР-пар хьокхам эца а из договор це а тІахьехаргда гитлеровски Германена духьала тІом баь церрига мехкаш, яхаш.

Ший послани чакхйоаллача Н. С. Хрущева язду, США президентаца кастта хургдолча къамаьлий СССР-е боккха лоархІам беш хилар. ВІаши гІойленаш ятгйола решенеш елга вІаштІехьа даккхара мел эшаш дола хІама долаш хиларах ше дог тийша волга а, хІаьта эшаш дар шинна а оагІоно из тІулакх хьаллоацилга мара кхы хІама ца хилар а, дІахойт нов. Хрущева. Барт вІаштІехьбаккхарна хиланза дарг мел доаца хІама дергда Советски Союзо ший оагІонгахьара. Хетаргахьа, язду Н. С. Хрущева, хІанз йолаш йолча шин блока политикана юкъе историческн эргало йоалача дІакхаьчад вай — къоастаданза диса дешаш дІахо хийра ца доахаш ерригa паччахьалкхенаш машарца яхилга гаргаоза а метта доаладе а йиш йолча хьалага.

Тайп-тайпарча къамех бола кагирхой ба Грознерча № 1 йолча технически училище дешаш бараш. Царна юкъе дуккха ноХчий а гІалгІай а ба.

Дика дешаш белгалваьнна ва промышленни оборудоване слесара говзал Іомаеш вола Асламбек Абдумуслимов. ХІанз из штатни-практиках Грознерча химически заводе болх беш ва.

Сурта тІа: Асламбек Абдумуслимов практиках.

ЗАСОРИНА сурт.

Тепловозаш ханал хьалха тоадаьд

ССКП Центральни Комитета Кхайкарал шоаш дувцаш лоаццача хана керда даьхкача «ТЭ-3» яхача тепловозашта ремонт е дош делар Грознерча тепловозни депо болхлоша. Шоай дош цар кхоачашду.

24-ча августа ремонт е дІаоттабир кхоъ тепловоз, хІаьта царех цаІ дукха къахьийга тоабе безаш а бар. Царна ремонт еча хана болхлой низаш нийса дІа-юха а оттадаь, мел эша материал Іалаш а яь тІехдика балха хьокхамаш даьхад нов. Зибров мастери нов. Плохотнюк бригадири волча цеха болхлюша. Графикал дуккха а хьалха тоадир цар тепловозаш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьлар слесараш нн. В. Приоров, В. Кулинкин, Н. Ярославский, И. Голушкин, иштта кхыбараш а.

Укх деношка тІехдика хьокхамаш доах локомотивни бригадашкарча болхлоша. Духхьала укх бетта хьалхарча ткъаь дийнахьа планал совгІа 260 еза поезд дІа-юха а йигай, царца 250 ззар тонн мухь дІа а бихьаб, хІаьта 72 тонн доагам кхо а даьд цар.

Машиниста нов. Чмыховси цун помощника нов. Платоновси цхьан рейсах дІайигача поезда тІа нормал совгІа 2730 тонн мухь бар.

Керда къахьегама толамаш даха лаьрхІа я Грознера локомотивни депо коллектив.

АНОХОВ.

Хьайбаш диза хургда

Кабардино-Балкарски АССР Эльбрусски районерча Ленина цІерахча колхоза къахьегамхоша укх шера дуккха дукхагІа дулх, тха, кхыйола хьайбаех йоаха продукташ яха дош деннад. Из декхар кхоачашдулургдац шортта кхоачам хургболаш доакъар Іалаш ца дича. Цудухьа дикагІа йолча бригадашеи звеношеи дукха теркам тІабохийт хьайбаш тайп-тайпара долча доакъарашца Іалашдара. Укх шера 10 ззар центнер йоли дукхагІа долча даькъе хьажкІаш а йолаш 20 ззар центнер силоси кийчъе еза колхоза.

Укх шера буц дика хиннай. Дикача бацо хьалйизай йоккхий аренаш. КІаьд ца луш цон хьокхаш я Толгуров Рамазан керте латта полеводчески бригада. Цу бригада мангалхоша хІанзалехьа а 236 гектар йол хьекхай. ХІама ца эшшаш из еррига йол вІашкатеха яьннай.

Дика къахьегама толамаш даьхад шоай норма 1,5—2-зза кхоачашъеча бригада членаша мангалхоша Узденов Асхата, Залиханов Махьмада, Динаев Хьасана.

Царел тІехьа бусаш бац баьцах силос йолла колхозникаш а. 580 тонн план йолча 600 тонн силос еллай цар. ССКП ЦК-а хургйолча Пленума сийна яхь а лоаттаеш, дикача доакъара 315 тонн кхы тІа а кийчъе дош деннад цар. Сийленца кхоачашду цар шоай декхар. Геттара дика болх бу мангалхоша Узденов Махьмадеи Гемуев Масходеи, силоса хьекха доакъар чуэцача Афашокова Хамисатеи, Эдаков ИсмаІалеи. Кхийнарашца цхьана бригаде къахьегаш ба школьникаш а — Былымски юкъерча школа дешархой. Дика болх бу доакъар тІакхухьача М .Толгуровси М. Кулиевси.

(26-ча августе арадаьнна «Кабардино - Балкарская Правда»).

Баку—Красноводск паромни переправа йилла йолаяьй

БАКУ, 24 августа. (ТАСС). Бакуи Красноводскеи Каспийски форда малхбузехьареи малхбоалехьареи бердаш вІашагІхоттаргдолаш паромни переправа йилла йолаяьй. Бакурча порте кхерах сунт тохаш латт. Цо 15 ззар квадратни метр йола участок фордах хьахоадаергья. ХІанз дІаюкъаш латтача цу участке переправана тІадоагІаш дола машиннаькъаш доахаргда. Паромни переправа хьалъеча балхашта юкъе доагІа причалаш а шоашта тІа берда тІара парома тІа утттаергйола механизмаш а йолаш дола 70 метр дІаьха болата тІаьш а дахкара балхаш.

Бакунеи Красноводскаи юкъера паромни переправа дунен тІа эггара йоккхагІчарех хургья. Цига леларгдолча комфортабельни грузопассажирски кемаша цкъа дІа-юха долхаш 440 километр никъ бергба. 2250 тонн гаргга мухь тІаботта йиш йолча царех хІара парома борта тІа ткъаьитт йиъ соа йолча е 56 ши соа йолча вагонех латташ йола машиннаькъа состав а тІаоттаергья, цул совгІа 300 пассажир а тІахоавергва; царна цига дика каюташ а, салон а, кхы мел эшар а хургда. Иштта доккхий дале а хІанз Каспийски форда тІа лелача грузовой кемаел дуккха а чехкагІа леларгда паромаш. Бакура Красноводске дІа а юха а, порташка тІера мухь Іобоассабар а тІаботтар а дІалаьрхІача, цу кемаел 3-зза сихагІа гІоргда уж.

Паромни переправа йиллар бахьан долаш Каспе малхбузехьарчеи малхбоалехьарчеи бердашта юкъе лела ца дезаш флота доккха дакъа мукъа а даргда портий болх дуккха а тоа а лургба. Семилетка чакхйоалаш переправе болх беш диъ паром хургда.

Китайски Халкъа Республика правительственни делегаци Москве яр

СССР правительствос хьехарах 27-ча августе Москве енай Китайски Халкъа Республика правительственни делегаци. Делегацена керте ва Китайски Халкъа Республика паччахьалкхен совета премьера заместитель вола Си Чжун-сюнь. Делегацеца 35 саг ва.

(ТАСС).

В. И. Ленина дерригача гулдаьча йоазоний 4-гІа том

ССКП ЦК-арча марксизма-ленинизма институто кийчдаь а Госполитиздата арадаькхха а дола В. И. Ленина дерригача йоазоний 4-гІа том арадаьннад.

1898 шера денз 1901 шера апрель беттага кхаччалца В. И. Ленина яздаь йоазонаш долх цу тома юкъе. Царех дукхагІа дараш СибарегІарча ссылке яздаь да, вожаш — Псковеи «Искра» яха газет доазол дехьа вІашагІдоллача ханеи яздаь да. Цу шерашка В. И. Ленина чІоагІа болх баьб кердача тайпара йола пролетарски парти хьаеш, партийни программа лардаш утттаеш, Россерча а дерригача дунен тІарча а ревизионизма духьал къовсам лоаттабеш.

«Рынкай теорех долча дешах йола заметка», «ЦІаькхаз а реализаце теоре дешах», «Юрта боахамера капитализм», «Г. П. Нежданова денна жоп» яхача 4-ча тома юкъе яхача статьяш тІа В. И. Ленина чІоагІа критика ю «легальни марксисташтеи» капитализма кхыболча апологеташтеи. «Россера социал-демократаш духьал хилар», «Эрсий социал-демократе бовзаш бола лостам» яхача а кхыйолча а статьяш тІа Владимира Ильича гучайоакх «экономистий» оппортунизм, Малхбузерча Европе ревизионизмаца цун йола гаргало хьахьоькх.

4-ча тома юкъе долх «ЛоархІам бола дош», «Вай гаргагІара декхар», «Вай программа», «Вай парте программа проект» яха а кхыдола а йоазош. Цу йоазош тІа Ленина къоастаду парте декхараш, цун программа лардаш, из хьаяра план. Тома юкъе яха дуккха статьяш Ленина хІама гучадоаккхаш йола публицистика дика хьахьокхаш я. Дуккха болча наьха сакхетам сомабаккха лоаттабеча къовсаме боккхача лоархІаме лийрхІай цо из публицистика. Эггара хьалха кепа тохаш да, тома юкъе дода «Струвеца беча барта проектах» яха йоазув.

Тома тІа я йоккха Іилма — справочни отдел.

(ТАСС).

Баьх долча лаьтта йиллача совхозе В. И. Ленина дегІа памятник

АКМОЛИНСК. (ТАСС). «Заречный» яхача баьх долча лаьтта йиллача совхоза парке Коммунистически парти вІашагІъеллача а Советски паччахьалкхе хьаяьча а В. И. Ленина памятник дегІад. Памятник дегІача майдан тІа митинг хилар. Баьх дола лаьтта карадерзадаьраша памятника кІийлен тІа зизай курсаш ехкар.

Советско-Гвинейски документашта кулгаш яздар

24 августа Йоккхача Кремлевски Дворече «Советско-Гвинейски коммюникена» а «экономически техническии гІулакхаш леладарах йолча Советски Социалистически Республикай Союза правительственеи Гвинейски Республика правительственеи юкъерча Соглашенена» а кулгаш яздир.

Коммюникена кулгаш яздир: СССР Министрий Совета Председателе хьалхарча заместителе А. И. Микоянеи Гвинея Национальни собране Председателе, Политбюро члена, демократически парте политически секретарь Сайфулай Диаллоси. Соглашенена кулгаш яздир: СССР Министрий Совета кхыча мехкашца экономически бувзамаш леладеча Паччахьалкхен Комитета председателе С. А. Скачковси Сайфулай Диаллоси.

(ТАСС).

ТАСС-а хоам

Укх шера 19-ча августе Канадски правительствос Москверча ший послага гІолла хабар дир СССР Кхыча Мехкашкарча ГІулакхий Министерствога, ВІашагІкхийттача Штаташкара ший гІулакх даьлча официальни визитах Канаде воалургвацар-теш Н. С. Хрущев, аьнна.

21-ча августе канадски посол тІа а ийца, Канада правительствога дІаала, аьнна, ер жоп делар СССР Кхыча Мехкашкарча ГІулакхий Министр волча А. А. Громыкос:

«СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев ВІашагІкхийттача Штаташка хинначул тІехьагІа Канаде вІоагІилга дулургдацар-теш, яхача дешах хетта аз дІахойт, Н. С. Хрущева США визит йистеяьннначул тІехьагІа Советски правительства керте латтар юкъе хиланза варгвоацаш Іалаьмате боккхача лоархІамера а тІехьадаха йиш йоацаш а гІулакхаш да, де аьнна хьалххе а денз лаьрхІа а долаш. Из бахьан долаш хІанз укх сахьате Н. С. Хрущев Канаде воагІилга вІашгІехьадаргдац.

Советски правительствос баркал оал канадски правительствона официальни визитах СССР Министрий Совета Председатель Канаде вар ловш из хиларах».

100 миллион пунт оренбургски ялат

ОРЕНБУРГ, 27 августе. (ТАСС). Йоачаш бахьан этта халонаш эша а еш, ялат кхедеш бола къахьегамхой чуийнна паччахьалкхенна ялаташ дІалуш боахк. 25-ча августе цар паччахьалкхен амбарашка дІаденна ялат 100 миллиони 120 ззари пунт да. Ткъаь ялх районерча колхозашкеи совхозашкеи, планаш кхоачаш а яь, планал совнагІа ялат дІадала декхараш тІаийцад.

ТІаозаш латт оренбургски ялат. 105 миллион пунт ялат паччахьалкхенна дІадала гарга ба юрта боахамера къахьегамхой.

БІаь пунт кІа даьннад баьх долча лаьтташ тІара

КОКЧЕТАВ. (ТАСС). Соахкарчул вогІа доацаш ялат дика хьийкъад баьх долча лаьтташ тІа. Дуккха районашка хургда аьнна хийттачул дикагІа хургда ялат. Арык-Балыкски районерча «1-е мая» яхача юртбоахама артела колхозникаша хІара гектара тІара 17,5 центнер кІа даккха дош деннадар. Шоай дош кхоачашдир цар. Юккъера лаьрхІача баьх долча лаьттай цхьан гектара тІара бІаь пунт кІа йоаккх.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Агитатораш парторганизаце тешаме новкъостий ба

«Сталински областерча къахьегамхошта юкъерча массово-политически балхахи из тоабарахи» бола ССКП ЦК соцам — ССКП XXI съезда решенеш толамца кхоачашъяра, коммунизма уйланца къахьегамхой идеологически кхетабара лоаттабеча къовсама бокъонца йола программа я. Вай партен Центральни Комитето ССКП Сталински обкома енна указанеш, хIара коллектив, хIара саг семилетка кхоачашъеча йоаггIаш йола моттиг хьа а лаьца дIаоттавара декхар тIадожаш йолча ерригача парторганизацешта а йоагIаш я.

«Красный Молот» яхача завода партийни организацес ше маярра кхета а яь, бокъонца йола балха программа а лаьрхIа тIаийцар уж указанеш. XIара цехе хиннача партийни собранешка хоадам болаш дийцар массово-политически болх тоабара дешаш, хIаьта цу хьакъехьа боагIаш бола соцам а бир. XIанз коммунисташ партсобраней решенеш кхоачашъеш ба.

БоаггIача тайпара пайда а эцаш из болх дIабахьа вIаштIехьа даргда цу балха юкъе дукхагIа агитатораш чуозарга хьежжа. Цу гIулакха теркам а баь завода парторганизацес агитаторий коллектив дикагIа опыт а болх дикагIа бе торо а йолаш болча агитаторашца чIоагIъьяй.

Завода агитколлективе хIанз 158 агитатор ва, царех 101 коммунисти 23 комсомолеци а волаш. XIаьта 123 агитатор лакхереи юкъереи образовани йолаш ва. Цул совгIа, царех 62 инженерно-технически болхлой а ба.

Агитколлективашта кулгалде, болх дика вIашагIболла могаргдола, массово-политически балха опыт йола мугIарера коммунисташ а оттабаьб завода парткомо. Царца семинараш а еш царна теоретически методически новкъостал а ду.

Дукха ха йоаццаш завода беррига-ча агитаторий семинар яр. Семинар хилар беседа хьисапе, агитатораша хаьттачоа жопаш телара формах. Агитатораш хинна ца Іеш городерча кхыча организацей (совнархоза, торготдела иштта кхыйолча организацей) кулгалхой а бар семинаре. Цига дийцар городерча торговлех, ворхI шера чухь республикера машиностроени дегIа-йоалае лаьрхIа хиларах, балха ди ворхI сахьатага кхаччалца лоацдаь хиларах, металлаца а кхыча бедалца а завод Іалашъярах лаьца. Завода директора нов. Колесниковс дийцар къахьегама овсарле лакхъяра наькъаши, завод ворхI сахьат долча балха денга яларца дувзаденна завода коллектива хьалхашка латта декхараши.

Цу тайпарча семинарех боккхэ пайда а боал, агитаторий кхетам лакх а бу цар.

TIеххьарча хана дикка тоабеннаб массово-политически болх заводе. Политически балха юкъе эза я еррига сменаш, еррига коллектив.

Дика а боаггIача тайпара пайда эцаш а дIахьу из болх 1-чеи, 2-чеи, 4-чеи, 11-чеи цехашка (агитколлективай кулгалхой нн. Сорокин, Ващенко, Вайцицкий, Морозов).

Дукха ба заводе дика агитатораш а. Де доаггIаш ду стерженевой цеха коллективо агитатора нов. Бервинова сий. Цун беседаш ладувгIа дог доагIаши цеха гIулакхащцеи, коллектива декхарашцеи бувзам болаши цехаи заводаи хьалхашка латта боахамеи политически декхараш кхоачашдара наькъаш къаьгга гучадоахаши хул.

Иштта дика лелабу агитационно-массови болх агитатора, № 2 йолча цеха токара нов. М. Макалина а. Из керте латта бригада коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи яккха къовсам лоаттабеш я.

Иштта кхы а ба заводе шоай декхараш дика довза а довзаш, лерттIа политико - массови болх лелабеш бола агитатораш.

Болхлошта хьалхашка каст-каста къамаьлаш ду цахий кулгалхоша, республикерча, городерча, районерча партийнии, советскии, боахамеи кулгалхоша.

Дийнахьарчеи сайранарчеи сменашта бетта шозза политинформаци еш. Политинформацеш еш завода кулгалхошеи, парткома членашеи, дикагIа болча пропагандисташеи, агитаторашеи.

Дукха ха йоаццаш ерригача цехашка ССКП ЦК-аи СССР-а Министрий Советеи школаш-интернаташ шеръярах болча соцамаи, ССКП ЦК-а соцамга хьежжа производственнии, торговии, строительнии предприятей первични парторганизацешка администраце балха контроль лелае вIашагIъехкача комиссештеи хетаяь политинформацеш йир заводе. Уж информацеш йир парте Ленински райкома секретарашеи, отделий заведующешеи, инструкторашеи.

XIанз къаьстта чIоагIа теркам тIабахийтта, кIоаргга ССКП ЦК-а июньски Пленума решенеш Іомаеш ба завода болхлой. Пленума материалаш духхьала йийша ца Іеш, лекцеши докладаши а еш.

Агитационно-массови балха юкъе къаьстта моттиг дIалоац тха лекционни пропаганда. XIара цехе тайп-тайпарча темаех еш лекцеш. Укх шера дIабахача ворхI бетта 140-нел совгIа лекци йийшай заводе, царех аханел дукхагIа яраш ССКП XXI-ча съезда решенешта хетаяьи а йолаш.

Бакъда, цхьадола кхоачамбоацараш а да тха агитационно-массови балха юкъе. Бийсанарча сменех болх беча болхлошта юкъе боагIача тайпара из болх дIабахьа вIаштIехьадаьннадац хIанзалца. Цудухьа завода № 14 йолча цехе мелагIа лелабаьб из болх. XIанз парткомц цеха партбюрои торонашка а хьежа из болх тоабара де мел дезараш деш я.

И. ЛИТВИН,
«Красный Молот» яхача завода парткома секретара заместитель.

Дукха ха йисаяц партийни дешара шу доладала

Ханнахьа кийчо е еза партийни дешара кердача шера

Партен Назрановски райкоми первични парторганизацеши партийни дешара кердача шерага кийчлуш я. Районерча дукхагIа болча коммунисташа хIанззехьа а белгалъяьй шоай политпросвещене формаш. ДукхагIа бола коммунисташи парте боацараши раьза ба укх шера Советски Союза коммунистически парте истори Іомадеча кружоке деша.

Укх шера районе парте истори Іомадеш 9 кружок хургья. Соахка цу тайпара кружокаш 4 мара яцар. хIаьта кружокашка дешаш коммунисташ хIанзчул дуккха кIезигагIа а бар.

Экономически теори, юртбоахама производства конкретни экономика Іомае раьза болаш а дукха ба районе. Цу тайпара кружокаш дукхагIа долча даькъе совхозашка вIашагIйоахка лаьрхIа я.

Цу лоархIамерча гIулакха дика теркам тIа а бахийта кийчо еш я «Назрановски» совхозеи, мельзаводеи, «Красный Октябрь» яхача кирпишкий заводеи партийни организацеш. Цу организацешка партийни дешара беррига коммунисташ юкъе эзаб, хIаьта царех хIаранена ше малагIча кружоке дешаш хургва хов. XIара кружоке дешаш хургбарий спискаш оттаяь яьннай цига, хIаьта кердача дешара шерага кийчбалара хетаяь партийни собранеш а яьй.

Шоай торонашка а хьежа дукхагIа шоашта пайда баргбола дешара форма хержай Назрановски зооветтехникума коммунисташа а. Цар лаьрхIад юртбоахама производства экономика Іомаеш йолча семинарски занятей группе деша. Цига дешаро торо хулийтаргья царга дикагIеи кIоаргагIеи политически дешар Іомаде, хIаьта цунга хьежжа техникумера учебно-кхетама болх а тоалургба.

Районера цхьабола коммунисташи парте боацараши политшколашкеи кхыйолча партийни дешара кружокашкеи дешаш хургба.

Парте райкомои политпросвещене кабинетои дешара план а оттаяьй пропагандисташта эша литература а хьакъоастадаьд, хIаьта кастта пропагандисташца семинар е кийчлуш а я. Кружокашкеи семинарски группашкеи занятеш ергйола пропагандисташ а кийчбаьб.

Дахача шера партийни дешара балха юкъе хинна кхоачамбоацар укх шера хургдоацаш беррига низ тIабахийта, дешара болх дика вIашагIбелла керда ду дIадоладе лаьрхIа я парте райкоми первични парторганизацеши.

Н. ПАШЕННЫХ,
ССКП Наьсарен райкома политпросвещене кабинета заведующи.

Дика вIашагIделла дIадоладе лаьрхIад дешара шу

Дахача шера «Ингушски» совхоза парторганизаце партийни дешара гIулакх ледара а дукха кхоачамбоацараш долаш а хиннилга гучадаьлар итогови занятеш еча хана. Из дар парторганизацес доаггIача тайпара цу лоархIамерча балха кулгал ца даьлга. Каст-каста кружокий занятеш ца хулаш юсар, пропагандисташ а занятешка ладувгIа ухараш а занятешка кийч ца луш ухар.

Къаьстта во бора болх совхоза центральни усадьбе вIашагIъелла хиннача конкретни экономика Іомаеш хиннача кружоко, Советски яхача юрта вIашагIъелла хиннача текущи политика кружоко, хIаьта совхоза 1-ча отделене (Йоккха Ачалкхе) вIашагIъелла хинна текущи политика кружок дIаязбенна нах занятешка хьа ца ахар бахьан долаш вIалла болх ца беш сецар. Цу тайпара кхоачамбоацараш кхы а дар политпросвещене балха юкъе.

Уж кхоачамбоацараш белгал а даь укх шера цIенхаштта уйла тIа а яхийта кердача дешара шерага кийчлуш я партбюро а парторганизаци а.

Коммунисташ хинна ца Іеш, беррига къахьегамхой а чIоагIа раьза ба марксистко-ленински теори Іомае.

Укх шера болх беш тайп-тайпара 8 кружок хургья тха совхозе, хIаьта совхозера беррига коммунисташ дешара юкъе эза хургба. Цул совгIа парте боацарашта юкъера активисташ а юкъе эза хургба политпросвещенена.

XIанз кружокашка ладувгIаш хургбарий спискаш оттаяь йоалаш ыатт. Цар дешара боарамга а хьожаш, хIаранега шийца къамаьл а цеш малагIча кружоке деша безам ба а хьожаш хьакъоастабу оаха кружокашка дешаргдараш. Кружокий занятеш хургйола моттиг а гойтара пособеш а кийчъяьй.

Совхоза парторганизаце беррига низ тIабахийтаб хIанз дика вIаштIехьа даькка керда дешара шу дIадоладе.

В. ЦИЦКИЕВ,
«Ингушски» совхоза парторганизаце секретарь

Малхбоален-Казахстански область.

«Передовой» яха ялатий совхоз — Малхбоален Казахстанерча боахамех боккхагIа бола боахам ба. Цу совхозерча къахьегамхоша дош деннад паччахьалкхенна ялат дIадалара план 1-ча сентябре кхоачаш а еш, Даьхен амбарашка 95 эзар центнер ялат дIачудала, аьнна.

Механизаторашта юкъе социалистически яхь яьржай. Яхье баьнна наха деча балхий итогаш хIара болхлочоа дIайовзийт. Цу гIулакха чIоагIа гIодеш ва совхозера 30 агитатор.

Сурта тIа: совхоза комсомольски организаце секретарь вола Ю. Котишевский (аьрдехьа), ялат чуэцара болх тоабе аьнна йоаржаяь социалистически яхь мишта лел дувцаш воал комбайнераца Б. Кашировца.

Ф. Сальникова сурт.
ТАСС фотохроника

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Крае эггара хьалха укх шера шекар делга дIадоладаьр Кореновски шекара завод я. Болхлой къахьегам аттача боаккхаш йола керда бурто-укладчикаш а, автоопрокиды в а т е лаш а, кхы техника а я укх шера свеклаш хьайеш йолча пункте. Цо торо хулийт шекар доалла свеклаш чуэцилга сихденнача хана колхозашкареи совхозашкареи хIара денна 60 эзар центнерага кхоачаш свеклаш хьачуэца.

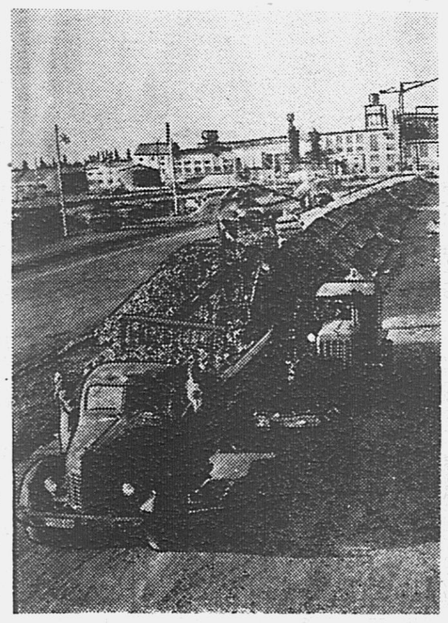

Сурта тIа: Кореновски шекара заводе бурто-укладчикашца свеклаш нийсъяь дIаоттаеш боахк.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника

Керда завод хьалъелга эсала лел

Районе халкъа боахами культуреи лакхъялара, наьхьа вахар тоадалара боккха лоархIам болаш я Назране хьалъе йолаяь электрифицированни инструментий завод. Завод а завода юхе 5000 саг вахаргвола поселок а хьалъяра 120 миллион ахча хьахийцад паччахьалкхено.

Уж боккха лоархIам бола гIишлош хьалъе лаьрхIад 1959—1962 шерашка. XIанз лелаш долча балхашка ладийгIача завод цу шерашка хьалъяь яла мег. Бакъда нах бахаргбола поселок, гIулакхаш хIанз санна леле, ханахьа яь йоале тамаш я.

Укх 1959 шера наха чубаха цIенош хьалдара хьахийцад 300 эзар сом. Из ахча укх шера цу цIеношка деррига дIадохийтаргдолаш да. Цхьабакъда, завод хьалъеча а наха баха цIенош хьалдеча а болх беча болхлошта эшача цIеношка хьежача Іалаьмате кIезига ахча да из. Иштта кIезига да хьатIадоагIача шера цу гIулакха хьахийца 2 миллион сом а.

Иштта мара теркам тIа ца бохийташ уж цIенош хьалдойя, дуккха а шераш дIаГоргда завода, поселок хьалъяь ца йоалаш.

Іалаьмате во латт завод хьалъяра гIулакх гIишлош хьалъяра эшаш бола специалисташ ца хиларах. Укхаза болхлой шортта ба. Царех дукхагIбараш цхьацца говзалаш Іомае безам болаш ба. Бакъда царна уж говзалаш Іомаелга вIаштIехьадоаккхаш яц совнархоза стройуправлени, цун начальник нов. Шварцкопф а, № 3 йолча СМУ начальник нов. Измайлов а.

Специалисташ ца хилар бахьан долаш завод хьалъярга дIадахийтача 250 эзар сомах духхьал болхлойи, специалисташи арахьара тIакхувлача транспортага 10 эзар сом дахад.

Уж болхлой арахьара хьатIакхувлаш бокъо йоацца тайпара ахчаш доа а ца деш, завод хьалъеча мел эша болхлой районе Іомабе а кийчбе а йиш йолаш бар. Цу гIулакха районе дика говзал йола массехк мастер хьалвайта мара везацар. Цу мастераша касттача хана специалисташ Іомабергба.

XIаьта цу Іомабеннача специалисташа дIахо йодача хана къонача болхлоех эшаш бола специалисташ а Іомабергба. Иштта практически балхаш деча кийчбеча специалистех кхоачам ца беш, вай республикерча дешара заведенешкара а бахийта беза квалифицированни болхлой, хIана аьлча, завод а поселок а хьалъяра балхаш шер мел лу уж тайпа болхлой дукхагIа безаргба.

Боккхача лоархIамера дош да завода гонахьа наькъаш дохкилга а. Техника ца хилар бахьан долаш геттара эсала лел из болх. Цу гIулакха совнархозо енна цхьа скрепери цхьа гредери мара яц, хIаьта цар лартIа болх а бац. ЧIоагIа балхашта новкъарло еш да раствор кегаю машин ца хилар а. Иштта завода эшаш а хиланза яргйоацаш а я Карабулакера хьалйилла лаьрхIача газопровода эша турбаш а.

Нийса дац болхлошта чубаха цIенош хьалдара тIадоагIача шера 2 млн. мара ахча хьа ца хецар, хIана аьлча, завод хьалъярга хьежжа хьалъе еза болхлой поселок а кхыйола объекташ а.

Ала дезаш да уж балхаш лартIа тоадара Назране стройучасток хила езилга, е из ца хуле, цу болхлошта бехтокхаме вола саг везилга.

ГIишлош хьалъяра эша техника, материалаш, специалисташ Іалашбара а деррига балхаш тоадара а е еззача тайпара йоакхо е декхарийла я совнархоз а, цун стройуправлени а.

Б. ТУМГАЕВ,
ССКП Наьсарен райкома хьалхара секретарь.

Къона патриоташ гIишлош хьалъеча бахаб

Нохч-ГIалгIай мехкара дуккха къона патриоташ ба Дальни Востокеи, Казахстанеи, СибарегIеи гIишлош хьалъеча къахьегаш.

Уж бахаб цига, шоаш раьза а хинна, комсомольски путевках семилетка программа кхоачашъе.

Дукха ха йоаццаш Ачинск яхача городе йода къонача гIишлош хьалъерий группа. Царна юкъе ба плотникаш Бородумин Алексей, Андреевский Виктор, Оборемко Владимир, дуккха кхыбараш.

С. ТЕМЕРБУЛАТОВ.

Хьалхле Калиновски юртсовето яьккхай

Укх шера хьалхарча ах шера юртсоветашта юкъе хиннача яхье хьалхара моттиг яьккхай Наурски районерча Калиновски станични Совето (председатель В. Р. Гашин).

Юртарча йоккхача актива новкъосталца хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде юртара беррига нах оарцагIа баха вIаштIехьа даьлар станични Совета. Организационно-массови болх боаггIача бесса а лаккхача боараме а лелабаро торо хилийтар боахамеи культура вахареи гIулакхаш дика кхоачашде.

Депутаташеи цу юртарча Ленина цIерахча колхоза активисташеи хьинаре дакъа а лоацаш колхозо хьайбаш дукхагIа хилийтара план тIехкхоачашъяьй: доахан 122,7 проценти, хьакхарч 179 проценти, жа — 100 проценти.

XIара 100 гектара юртбоахама кхай тIара лаьрхIача 24,1 центнер шура, 305 килограмм тха даькхад колхозо, 5821 фуъ а гулдаьд хIаьта паччахьалкхенна дулх дIадалара план 215,4 проц., шура ялара план 100 проценти, фуъаш далара план 118,5 проценти кхоачаш а яьй.

Депутатийи юртарча активеи новкъосталца дика хьувкъадаь ка бола ялат а чуийцад колхозникаша.

Боккха теркам тIабохийт станични Совето школен, культурно-просветительни, медицински учрежденей балха а юрт тоаяь хозъяра а.

Деша ха йолча берашка дешийтара закон а дизза кхоачашдаьд станични Совето. Дика болх бу юртарча культуран ЦIенои библиотекои а.

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои госучрежденей болхлой профсоюза обкомои баьча соцамах Калиновски станични Совета юртсоветашта юкъе хиннача социалистически яхье из котъялар белгал а доаккхаш дIа-юха тела ЦIе байрах а еннай, хIаьта диъ бIаь тума ахчан преми а хьожаяьй.

Кхо бIаь тума ахчан преми хьожаяьй юртсоветашта юкъерча социалистически яхье шоллагIа моттиг яьккхача Каргалински районерча Каргалински станични Совето.

Кхоалагга моттиг яьккхай Веденски районерча Махкетынски юртсовето.

Иштта белгалъяь я социалистически яхье дакъа а лоацаш шоай болх дика дIабихьа йола Курчалоевскии (Курчалоевски район), Орджоникидзевскии (Сунженски район), БуроКIалхареи (Наьсарен район), Первомайскии (Грозненски район), иштта кхыйолеи юрта Советаш а.

В. СЕМЕНОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета орготдела инструктор.

Райпо кроликаш лелаю

Первомайски райПО-с кроликаш лелаю ферма йилла биъ бутт баьннаб. Правленес 19 нана кролик ийцаяр. XIанз укх сахьате 320 кролик хиннай царех.

Царна гIулакх деш Курмагамедова Сахрат я. XIанз паччахьалкхен дIаяла чуоттаяьй кроликаш.

Дийнахьа кхозза моша доакъар а, цкъа кен а лу царна Сахрата, ший ханнахьа хий а моладу. Кроликех дукхагIа пайда баккхар духьа, чIоагIа гIулакх ду царна Курмагамедовас.

М. МЕЙРИЕВ.

Болх беш йола предприятеш дикагIа тоа а шер а е

ЦК-а июньски Пленума решенеш чакхйоахаш, Советски Союза дерригача халкъаша а санна, вай республикерча къахьегамхоша доккха дакъа лоац ворхI шерара план ханал хьалха кхоачашъеча.

Из дакъа лоацача хьалха латт Совнархоза еза-йоккхача промышленноста предприятеш.

Царца я ворхI бетта йоагIа план ханал хьалха, 15 августе кхоачаш а яь, хIанз сентябрь бетта боагIа болх беш йола химически завода Іалаьмате дика коллектив. Толамца болх беш ба МагIалбика, Горагорска, кхыйолча мехкдаьтта управленей нефтяникаш.

Ейгача, кхачан, моттигерча промышленноста Министерствайи управленийи предприятей болхлой, инженерно - технически болхлой коллективаша а даьхад дикка толамаш семилетка хьалхарча шера производственни план ханал хьалха кхоачашъеш. Республика Министрий Совета кара йолча промышленносто ворхI бетта йоагIа программа 103 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа дукха продукци еннай.

ССКП Центральни Комитета июньски Пленума соцамаш Совнархоза а моттигерча Советашта а кара йола промышленность дIахо дегIаяра боккха лоархIам болаш я. Дукккача шерашка вай бергболча балха программа я из.

Цунца дувзаденна къаьстта белгалдаккха дезаш да болх беш йола предприятеш тоаеш, шеръеш, технически дикагIа Іалашъеш ду балхаш—алхха еза - йоккхача промышленноста хинна ца Іеш, вай республика боахама дерригача доакъой а декхар хилар.

ЦК-а Пленума ший соцамаш тIа белгалдаькккар болх беш йола предприятеш технически Іалашъеш ду балхаш ворхI шерарча плана тIа оттадаьча декхараша маяккхара ца хилар, дукха йола заводаш, фабрикаш, строительни организацеш, хIаьта къаьстта моттигерчеи кооперативнии промышленноста предприятеш технически Іалашъяра хьакъехьа цIенхаштта тIехьаюсаш хиларо халкъа боахама доккхий зенаш деш хилар, цу дерригнеша а къахьегама овсарле ай ца йолийташ юхаувз, из бахьан долаш арахеца продукци вогIа а мах дукхагIа дIабодаш а хул, хIаьта иштта гIирсаш вогIа а хIама дукха дIадодаш а хьалду.

ЦК-а июньски Пленума нах̄ъа йолхаш, Владимирскии Свердловскии областий, Москвеи, Московски, Ленинградски, кхыча а областий коллективай инициатива хьал а лаьца, республика болхлой коллективаша боккха болх баьб производственни торонаш гучайоахаш, махулла кIезигагIа хIама дIа а дохийташ мощносташ лакхъеш йола предложенеш увттаеш. Уж балхаш дарах керда предприятеш хьал а яь хецачул, дукхагIеи сихагIеи промышленни продукци арахеца торо Іалаш а еш.

Уж гIулакхаш толашагIа а пайданегIа а хилар гучадаьннад дуккхача предприятей коллективашта шоай опытаца.

Ши шу хьалха ейгача промышленноста управлене кога гIирс беча фабрико 560 эзар пара мара кога гIирс арахецацар.

Шин шера чухь из дикагIа хургйолаш тоаеш цхьа миллион сом совгIа мара ахча дIадаханзар, хIаьта фабрика тоаеш ду балхаш фабрика болхлоша шоаш дир. Иштта ахча дIа а дохийташ, къахьегаро йиш хилийтар цехаш шеръе, производства цхьацца йолча процессашта механизаци е.

Керда оборудовани оттаярах цхьа миллион пара гаргга кога гIирс арахеца йиш хилар къахьегам кIезигагIа дIа а бодаш. Фабрика кхы а дикагIа тоаеш ду балхаш дIахо дахьа деза укхаза, шера 1200 эзар пара арахеца йиш хургйолаш.

Фабрика тоаеш дIаяхийтача средствашта пайда луш хилар укх бустамах а ха йиш я: 500 эзар пара арахецаш йола цех йилла 5-6 миллион сом ахча эшаргдар.

КIезигагIа хьокхам луш дац цхьаькха хIама а. «Химик» яхача артело цинк доалла пигмент арахец. Дукха ха дIаяхар из продукци 250—270 тоннал дукхагIа шера ара ца хецаш.

Артела коллективо белгал а даькхар, шера чухь чакх а даькккар продукци арахеца пишк тоаелга, цун площадь 7,8 квадратни метр йолчарг 12 квадратни метрага кхоачийташ шер а еш. Цунга хьежжа 100 квадратни метр шерйир аппаратни отделене фильтр йола тIехе, цу тIа реторта йола муфельни пишк а еш. КIезига мара производство соца ца еш чакхдаьхар уж деррига балхаш.

Цу производственни площаде арахец 550 тоннага кхоачаш кIай пигменти 400 цинкови белилаш яха басараши.

Цех тоаеш дIадахар деррига а 100 эзар сом мара дацар, хIаьта керда цех юллаш 500 эзар сомал кIезигагIа доацаш ахча дIагIоргда.

Иштта балхаш даь моттигаш дукха я. Цу дерриганеша а йоах, промышленностеи строительствеи технически прогресс еча Центральни Комитето хьахьекхар нийса а да, из чакхдоаккхалургдолаш гIулакх а да.

Бакъда Пленуме дийца гIулакхаш дукхагIа теркам тIабохийташ хила деза. Дика гIулаккхаш да аьнна могадаь ца Іеш, декхараш тIаийца ца Іеш, практически кхоачашде а деза уж.

Дукха балхаш де деза вай йолаш йола предприятеш тоаеш, товараш дукхагIа а дикагIа арахеца деза.

ССКП ЦК-а июньски Пленума соцам бувцаш хиннача областной партийни актива собране моттигерча промышленноста Министра нов. Висаитовс ше моттигерча промышленноста предприятеш дегIаяхкара тIехьаюсаш хилар, техникаца во Іалашъяь хилар дувцаш, аьлар къаьна техника хувца, производстверча халача балхашта механизаци е оборудовани яц. Нов. Висаитовс аьлар цу Министерства литейно - механически заводерча литейщикий балха механизаци е торо яц. XIаьта Грозный станце товарни коа литейни халача балха механизаци еча эша дика оборудовани улл. Ший ханнахьа из оборудовани еззача дIа ца кхачийтарах тийннача штрафех 5 эзар сом хилар.

Бакъда кердача оборудованех пайда эцилга иштта во леладарах партийни актива собране нов. Висаитовна критика яьчул тIехьагIа а, гIулакх кхы дикагIа тоаденнадац. Цхьа бутт ха яьннай цул тIехьагIа, хIаьта оборудованех кхы эцаш пайда баьц, оборудовани улла моттиг хувцар мара. XIанз завода коа улл из.

Де дезаш къаьстта доккхий балхаш да пиво деча заводе, цо продукци шозза дукхагIа арахецаргйолаш. Иштта балхаш де деза кондитерски фабрика, № 1-и № 3-и йола швейни фабрикаш, литейно-механически завод, кожзавод, промыслови кооперацe артелий дуккха цехаш тоаеш.

Министерствайи Министрий Советеи предприятей коллективаша производственни площадаш шер а ца еш, йолаш йола предприятеш тоаеш производственни мощносташ дIахо а лакхъярца продукци дукхагIа арахеца оттаяь предложенеш вай республика Госплано яьшхай.

Цу бакъдараша йоах, укх гаргарча шерашка предприятеш тоаеча 43 миллион сом дIадохийте, халкъа эша товараш шера 105—110 миллион сома маьха дукхагIа арахецаргда, хIаьта 45 миллион сомал кIезигагIа йоацаш капиталовложенеш а кхоергья. Цунца 1965 шера кхоачашъе оттаяь семилетка производства боарама задани 1964 шера кхоачашъергья, хIаьта промышленноста цхьаццадолча доакъошка кхы хьалхагIа а ергья.

Из декхар кхоачашде хIара предприяте болх тоабе беза, Министерствоша, управленеша, предприятеша промышленноста хьалхле лелаеча дола кхоачамбоацараш дIадаха деза. XIаьта уж кхоачамбоацараш хIанз а кIезига дац. Дукха хабараш дувц, паччахьалкхен заданеш кхоачашъюлац яхаш тайп-тайпара бахьанаш увттаду. Хьалхле лелаеча болхлошта юкъера дисциплина лакхъеш, шоашта тIадиллача гIулакха бехктокхаме хилара йола цар уйла айеш дола гIулакхаш ду Министрий Совето. Дукха предприятеш, кхыметтел нов. Яковлевс хьалхле лелаю бIарча строительни материалий управлени шоашта оттаяь производственни план кхоачашъеш яц. Кооперированни йоаггIача тайпара продукци ялара заданеш кхоачаш ца еш дукха предприятеш я.

Стройматериалий управленеи промкооперацe артелашеи стройматериалий ах шера йоагIа программа кхоачашъянзар. Тхов тIа юлла кирпишк яра ворхI бетта йоагIа план 72 процент мара кхоачашъяьяц. Соахка цу хана еш хиннначул 2 процент кIезигагIа ю тхов тIа юлла кирпишк.

Стройматериалий Управлене кирпишкий заводаша бIарччача шера болх бергболаш, производства дикагIа йола технологи юкъйоалаергйолаш гIулаккхаш оттадаьд укх тIехьарча хана. Дикка балхаш даьд цу хьакъехьа № 1 йолча заводе. Цига шера 16 миллион кирпишк арахецаргйола цех болх бе йолаеннай. Гудермесски заводе болх бе йолаялийтай тоннельни пишк. Цо чIоагIа лакхдергда продукци арахецилга. Де дезача балхашка хьежача даь даьннар Іалаьмате кIезига да.

Кхачан товарий промышленноста Министерства хьалхле лелаерий (нн. Налаев, Чернер) бехк ба цу Министерства дуккхача предприятеша июль бетта йоагIа план кхоачаш ца яр. Болх вогIа бу кондитерски фабрико а. Цхьоалаггча квартале гидуаргаш хьаэца ца тигарах, хьовла даккха шюллагIча квартале йоагIа план кхоачашъянзар Горпищекомбинато, алапега фонд дукха дIаяхийтай. Уж хьа ца эцийтара бехкболча кхачан товарий Министра заместителa нов. Чернера чIоаггIа бехк бир Министрий Совето.

Ерригача республике валовой продукци арахецара ворхI бетта йоагIа план кхоачаш ца еш 26 предприяти я. Царех цхьаяраша план кхоачашъяьяц предприятей хьалхле лелаерий бехкахи районни партийни а советски а органаша шоашкара доагIа новкъостал ца дарахи.

«Красный Октябрь» яхача Назранерча кирпишкий заводо ах шера йоагIа план 66 процент мара кхоачашъяьяц.

Заводо во болх беш хилара кертера бахьан да болх бе нах ца тоъаш хилар. 72 болхло тоъац цига. Балха боацаш массехк эзар бола нах балха дIанийсбе гIерташ района хьалхле лелаераш хала хьувзача Наьсарен районе иштта да.

Заводе тоъал болхлой ца хилара эггара хьалха бехке ва завода директор нов. Гагиев. Цхьабакъда райисполкомои парте райкомои предприяти болхлошца Іалашъе новкъостал ца дарал совгIа, эггара чIоагIагIа эшача хана кирпишка формовка ечареи кхыча балхаш тIареи хьа а баьха юртбоахама балхаш тIа бахийтар болхлой. Из дир цар пишкашкара етта кирпишк араяккханза хиларах заводо дIахо кирпищк ятта йиш йоацача хана. Болхлой ца тоъаш хиларах XIанз а программа кхоачаш ца еш я завод, хIаьта пишкашкара кирпишк арайоаккх из яхьа тIаухачар.

Шелковской райисполкомереи парте райкомереи дукха каьхаташ ух республикански организацешка еттаи тхов тIа юллеи кирпишк ехаш. Еттача а тхов тIа юллача а кирпишкаца район Іалашъюлургьяр царга, цигара Ильича цIерах йола артель болхлошца Іалашйоре, цудухьа артело хадданза кхоачашъяц строительни материалаш арахецара программа.

Июньски Пленумо боккха теркам тIабахийтар къахьегама овсарле лакхъяра. Вай республике къахьегама овсарле лакхъяра план промышленносте 104 процент кхоачашйир. Цхьабакъда оттаяьча оборудованех бизза пайда ца эцар бахьан долаш. производственни процессашта механизаци мела еш хиларах, болх беш бола нах эшачарел дукхагIа хиларах республикерча 30 промышленни предприяте соахкарчул лохъелар къахьегама овсарле. Къахьегама овсарле лоха латт совнархоза кхачани хьуни промышленносте, моттигерчеи кооперативнии промышленноста дуккхача предприятешка.

ССКП ЦК-а июньски Пленума соцамаш кхоачашде болх вIаштIехьа а боаккхаш, хIара предприяте, хIара стройка ший производственни план массадолча хьокхамий хьакъехьа кхоачашъергйолаш болх тоабе декхарийла я еррига боахама, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш. Цунах хургба семилетка Іалаьмате доккхий декхараш толамца кхоачашдергхиларх бола тешам.

М. Дорохов,
Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совета председатела заместитель,

Дика хьийкъаь комсаш

Наурски районе керда яьхкача комсаш лелаеча совхозех цаI — Ленина цIерах йола совхоз я. Совхозо лелаеш 992 гектар комсий я. Царех укх шера лата йолалуш 202 гектар я.

Комсаш лелаерий коллективо дика хьийкъаь комсаш кхеяьй укх шера. 14000 центнер дикача комсий Даьхенна яла лерхI цар, план а социалистически декхараш а тIехкхоачаш а деш.

Отделенешта, бригадашта, звеношта юкъе социалистически яхь а йоаржаяь дикача хьокхамашца дIадихьар къахьегамхоша комсаш кхеелта укх аьхкий. Эггара хьалха лаьтта кIалхара хьагучаяьхар, дIанийсийр, сов дола саьргаш ший ханнахьа дIатийдар. Кхозза мугIарашта юкъе культивацийн яьй, иштта кара оасар даьд. Юкъе шиналера а оттаяь цкъа гIа тохалехьоь, шозза гIа техачул тIехьагIеи кхозза аьшка саьргах хьалъийихкай, лазараш ца хиийта 4—5-зза массанахьа чакхйоахчш молхаш техай.

Социалистически яхье дика толамаш доахаш дIаяхар Федоров Алексейс хьалхле лелаеш йола № 1 йола отделени. Цар кхеен 432 гектар комсий я. Отделене болхлоша шоай торонаш а лаьрхIа лош деннад 7000-нел тIех центнер комсий гулъе а шоаш лелаеча лата ха йолча комсий хIара гектара тIара 75 центнер яккха а.

Балхаш тIа хьалхле лелаеш я Селоненко Любас кулгал ду № 1 йола комсаш лелаю бригада. Уж хьожаш йола комсаш 56 гектар я. Иштта дика болх беш я бригадир Сайко Николай вола комсомольско-кагиркой бригада. Ерригача совхозе дикагIа лоархIаш ба комсаш лелаераш нов. Дубровский Василий, Васимбаев Шагит, Пустовалова Нина, иштта кхыбараш а.

Комсаш кхёяра балхаш дикагIа леладара социалистически яхье котъяьннай «Комсомольский» совхоза коллектив. БIаьсти а аьхки а балхаш дика вIаштIехьа даьха дIадахьар бахьан долаш совхозо кхоаьд 94100 сома халкъа рузкъа.

Совхоза болхлоша ханнахьа дика кийчо яьй комсаш чуэцара а. Из эггара бехктокхамегIа бола болх толамца чакхбаккхара эшаш мел дола хIама вIаштIехьадаькхад цар. Комсаш чуэцаш дакъа лоацаш 300 совтIа совхоза болхло, 10 автомашин хургда. Цу гIулакха кийчдаь 1000 тускар, 500 ведар, 500 урс, иштта кхы мел эшар а да.

Дикача кийчонца дIадоладаьд совхозе укх деношка хоржаш комсаш чуэцилга. Хьалха кхачаш йолча «Сомильон» яхача комсий хьалхара итташ тоннаш цIаяхьийтай совхоза болхлоша Калиновски винзаводе. Укх цхьан кIирах массанахьа а дIадолалургдолаш да еррига а комсаш чуэцилга.

А. ХАРСИЕВ.

Эггара дикагIа хьийкъаь хьажкIаш

Закарпатски область. Башха дика толамаш даьхад Хустски районе Сталина цIерахча колхозерча Карл Штовка кулгалдеча хьажкIаш лелаеча звенос. Звенос кхе а яь, силоса хьаькхаьча эггара хьалхарча гектара тIара 1420 центнер хьажкIаш йоахкаш дола моша гIад даьлар. Закарпатье хьалхагIа иззал дукха хьажкIаш цхьанне а хьувкъаяьяц.

Иршавски района «Керда вахар» яхача колхозерча Социалистически Къахьегама Турпал волча Юрий Питра звеной кхай тIа дикагIа болча хьокхама школе Іомавеннаь звеньевой Карл Штовк. Цига Іомадаьча хIамаша новкъостал дир цунна эггара дикагIа хьийкъа хьажкIаш кхее.

Хьажкiаш лелаечар гуррахье а шоашкарча 15 гектарах хIара гектара тIа 55 тонн органически удобренеш (лаьтта тоадеш йола молхаш) техаяр. МугIарашта юкъе машинашца лаьтта кIаьддаь ца Іеш, кулгашца лаьтта цамца доахаш а, хьажкIаш нийлха тIаяннача моттигашка хьажкIаш дIайогIаш а балхаш леладаьд звенос.

Сурта тIа: Карл Штовки (аьрдехьа) колхоза агроном Адам Тычинскийн дикагIа йолча звенос кхеяьча хьажкIашка хьежаш боахк.

Л. КОВГАНА сурт. **ТАСС фотохроника.**

Назране хиннача пайщикий собране дийцараш

Дукха ха йоаццаш Наьсарен районерча райпо пайщикий викалий собрани хилар. Собране отчетни доклад яьча райпо председателе нов. **Куркиева** дийцар 2-ча квартала оттаяь товарооборота план отчетни хана чухь 104 процент кхоачашъяра а торгови болхлоша дика балха толамаш дахар а. Дика болх беш а товарооборота планаш 120—130 процент кхоачашъеш а ба аьнна белгалбаьхар цо СурхотIарча тика заведующи нов. Аушев, Назранерча продларека заведующи Бузуртанов, районни книжни тика заведующи нов. Митускина, иштта кхыбараш а.

2-ча квартала план кхоачашъяь иле а ах шерара план 87,5 процент мара кхоачаш ца яр а дийцар цо. Ах шерара план кхоачаш ца яр цхьаболча торговле болхлоша наха эша товараш Іалаш ца дар а лаьртIа мах ца бар а да яхаш дийцар цо, планаш кхоачаш ца яь Янтареи (зав. нов. Евлоев), ТIой - Юртареи (зав. нов. Хамхоев), БурокIалхареи (зав. нов. Дзортов) тикаш белгал а йоахаш. Цу тикай наIараш кастката дIакъайла хул, кIама эца тика тIа баьхкача нахаца гIожа къамаьлаш деш моттиташ нийслу.

Общественни питанера доккхий кхоачамбоацараш а дийцар докладчика.

Пренеех къамаьл даьча ревизионни комиссе председателе **нов. Шадыжева** отчетни хана чухь телха товараш тIерадахара оттаяь 78 эзар сома акташ райпо дIачуенна хилар а ах миллион гаргга дебиторски декхараш хилар а белгалдаьккхар.

Тикашка а общественни питане предприятешка а хила йоагIача тайпара цIено ца хилар а кхачан товараш леладеш холодильникаш ца хилар а дийцар санитарни инспектора **нов. Тангиева.**

Продовецаша нн. Нальгиреи (СурхотIе) Богатыреев (Пхьилекъонгий-Юрт) иштта кхыбарашеи дийцар тикашка берий барзкъаш а кога гIирс а ца хилар, уж товараш кастта Іалашде дезилга.

Тикашта лаьртIа тIахьожам бац, яхаш райпо правленена критика йир Назранерча юрта Совета председателе **нов. Арсамакова.** Дукхача тикашка лаьртIа товараш тIа яздаь маьхаш ца хилар а кхыдола кхоачамбоацараш а белгалдаьхар цо.

Районе прокурора **нов. Мухиева** белгалдаьккхар райпо правленес лаьртIа тIахьожам ца лелабарах цхьаболча торговле болхлоша зуламаш дар а дIахо йодача хана уж зуламаш дуьргдоацаш балхаш тоаде дезилга а.

ДIахо йодача хана райпо торговле система болх тоабарах бола социам а тIаийцар собране.

В. ХУСЕЙНОВ.

СИЙ ДОЛА НИКЪ

ЦIаккха йицлургьяц Марема из цхьа сайре. ЗIаммига йолча хана денз цо сатийса каьхата пандар эца вIаштIехьадаьлар цун цу сарахь. Джамбуле столове болх беш яр из. Дукхха а эшараш юха а тетташ массехк бетта ахча вIашагIтехар цо цу гIулакха. Пандар-м Марема хьалха а хиннабар. Бакъда, из ворхI лак дола берий пандар бар. Пандар Іомабе чIоагIа безам болаш, ашараш дукха езаш ший йиIиг йолга хой а, из мара кхы пандар Марема эца торо йолаш яцар тIехь да воацаш ши бер кхоабаш ягIа цун нана. Эггара тIехьа а дера из дукхача хана денз сатийса ди — Марема бе моллагIа йиш локхалургйола пандар бера.

Цунца йоаккхалургья халача новкъа урхе. Цхьабакъда, никъ-м тахан дIаболабеш яцар Марем.

...1938 шера Нохч-ГIалгIай драматически театре балха дIаэца ше, аьнна, 12 шу даьнна йиIиг еча чIоагIа цецбаьлар театра болхлой. ЗIамига я хьо, деша, йоккха хилча хьаэцаргья аьлча хIама хиланзар. ЙиIиг денна юхааха йолаелар. Школе хьалхарча классашкара денз художественни самодеятельносте дакъа лоацаш хьайоагIача Марема дог-уйла дIалаьца гIулакх уккхаза, цунна улув дар. Мишта гIоргьяр из укхазара дIа? Артисташ чубаххалца цу хозача цIеношкара араялацар Марем.

Эггара тIехьа а мел чIоагIа хьехар дарах из зIамига гIийла йиIиг ше лерхIачун тIара яргйоацилга хайча. Марем театре балха хьайийцар. Цхьабакъда, школа юкъахйитанзар цо. Іуйрина денз делкъа ха хилларца школе хулар из, цул тIехьагIа театре хулар. Дукха ха ялале «Лоамарой» яхача пьеса тIа кIаьнка роль ловзайир Марема. Иштта дIаейзар из эггара хьалха наха, дукха езаелар зIамига артистка режиссера а театра болхлоша а.

Кастта «Майра Кикила» яхача комеде тIа йиIига роль ловзаеш яйра из зрителашта, ловзайир цо кхы а ролаш...

Из дар 1941 шу долалуш. Театр Н. Музаевс язъяь «Колхоза цIей» яха пьеса кийчъеш дар. Цу пьеса тIара илли Іомадеш хора эггара хьалхара репетици хилча Марема оаз зийра хора кулгалдеш хиннача композитора А. И. Александровс. Ший оаз йовзаш яцар Марем. Школе самодеятельносте дакъа лоацаш йолча хана из халхараш деш яр, зIаммига йолча хана денз дукха езаш хиннар музыка яр, хIаьъа илли ала ший талант йий-м цунна хацар. Цхьабакъда, композитора хоаделар из. ДIахо репетицешка а спектакле а кхы а гучаяьлар цун оаз. Дукха ха ялалехьа Нохч-ГIалгIай радиокомитете дIайигар Марем. Укхаза А. И. Александрова кулгалца хоре иллеш даха йолаелар из.

Иштта дIаболабеннабар из никъ цхьан хана. ХIанз 1944 шера, 18 шу даьнна Марем, кулгалдеш а хьехар деш а саг воацаш, юхакердабаккха йолаелар из никъ. Цхьабакъда, хIанз цун новкъост вар халла цо ийца каьхата пандар, дог ураоттадеш дош оалар Маремага массаза нанас а. Пандар ийцача цу хьалхарча сарахьа Марема дагабера цхьан хана ше увзабаь берий пандар а дагаера театреи радиокомитетеи репетици йолча хана шоай перерыв хиннача лоаццача юкъа ше Димаев Іумарий пандар лийкха ха а. ХIанз из цун ший доалахьа ба.

Ше балхах мукъа мел йола ха дIалуш тIайирзза пандар Іомабе йолаелар Марем. Цхьа-ши йиш Іомаяьчул тIехьатIа илли ала елар из. Юххьанца пандара ашаро дешаш хьахазийтацар, бакъда тIехь-тIехьагIа Марем Іемар пандара оаз те а еш ладувгIачар жхетадергдолаш, шаьрра илли ала. ДIаухар денош, бетташ; ашара тIа йиш кхетар, илле тIа илли кхетар. Ше сцена тIа болх берг ма бий, аьнна, Марема дага а дацар.ХIаьта а шийна дукхадеза гIулакх юкъахдуталацар, цул совгIа ший йиш, илли моллагIчоа хеза а ший халкъах волча сага дIахезача дика а хетар. Уж хоза а хозар Джамбуле бахача нохчаштеи гIалгIаштеи.

Цкъа Марема болх беча столове вечер яр. Цо пандар локхилга ховш болча столове болхлоша дехарах ший пандар а бахьаш ера цига Марем. Цу вечере вар цунца цхьана столове болх беш йолча кхалсага мар, Джамбулски концертно-эстрадни бюро концертни бригада администратор Подольский. Цу буссе аьлар цо Маремага шоай бригадах хьакхета, аьнна.

Дукха ха ялале Джамбуле а районашка а бахача наха ше пандарца тIехьа а тоадеш иллеш оалаш кхалсаг бIаргаейра. Цу хана Марема сцена тIа оалаш кхо илли дар: «Мехкарий йиш», «Нохчий вальс» (нохчий меттала), «Остров сокровищ» яхача кинофильма тIара Дженне илли (эрсий меттала).

Цу бригаде болх беш цхьа шу совгIа ха яьлча пандарах тоъам ца хета яьлар Марем. Цунца кхоачашдулацар цо лерхIаш хиннар. Цул совгIа даим духьал латтар 1940 шера аьхки Грознерча 1 Мая цIерагIча беша Москвера енача эстрадни бригадаца хинна аккордеонаца ше тIехьара тоа а деш иллеш даьха артистка. Из цу хана денз цун дег чура дIайоалаш яцар. Боккха аккордеон эца-м цунта торо яцар, цхьабакъда, фуннагIа даь а зIамита аккордеон ца ийцача ялан зар Марем. ТIакхийтар кхы а ашараш, иллеш, царна юкъе казахий илли а долаш.

Пьесаш увттаярал совгIа концерташ увттадеш дар Джамбулера Казахски театр. Кхаь шера эстрадни бригаде болх беш йола Марем дика йовзача театра администрацена дийзар Марема театре болх бар. Цун керттера бахьан дар Джамбуле баха нохчийн гIалгIайн дукхагIа театре чуозар. Царна ховра Марема ашарашкеи иллешкеи ший халкъо мел безаме ладувгI. ХIаьта ший халкъа гIулакх дар, тоам бар, самукъадаккхар Марема сий долаш декхар лерхIар. Цудухьа дог раьза а долаш тIаийцар цо театра предложени. ДIаихар шераш, тIакхийтар кхы а нохч-гIалгIай а казахий а иллеш.

1953 шера Джамбуле гастроле артисташ баьхкар «Узбекий турпал» Аминжан Юсупов керте а волаш. Царцара артисташ, цхьан хана Маремаца концертно-эстрадни бригаде болх баь бола Николайн Валентинеи АнжилевскиегIар гастролаш чакхдаллалца Маремарга сайцар. Цар хьийха концертага хьажа яхар Марем. Концерт йистедаьлча из артисташта а артисташ цунна а бовзийтар АнжилевскегIар. Цул тIехьагIа Марем йолча хьоашалгIа баьхкача артисташа цун ашарашкеи иллешкеи ладийгIар. Цу хана Марема бе боаллаш боккха аккордеон бар, йиш а илли а хIанз дукхха а дикагIа дехар. Юсупов цу ханне а аьлар:

— Марем, хьо тха бригадаца хилча дукхха а дикагIа хургдар хьона. Тхо дукхача моттигашка лелаш а да, довзаш а да.

— Сона-м укхаза а дац во, — аьлар Марема. Цхьабакъда, фу дича бакъахьа да-хьогI, аьнна уйла ессар цун дег чу .Теша а миштa тешаргья из эггара хьалха бIаргавайнача цавовзача саго аьнначох. Юсупов ше аьнначун тIера вала безам болаш вацар.

— Тха программе йоккха моттиг дIалоацаргья хьа иллешеи ашарашеи, цул совгIа са номера тIехьа аккордеонаца йиш а лекхаргья Іа.

— Уйла ергья аз,— аьлар Марема.— Наьнаца а дагаяла еза.— Нана-м искусствоца бувзам болча моллагIча а ший наькъа духьал хургйоацилга ховра цунна. ХIаьта а хаьдда жоп ца луш ха йIаьхъе гIертар из.

— Уйла яьйий Іа, Марем?— хаьттар Юсуповс массехк ди даьлча.

— ХIанз а еш я со,— аьнна елакъежар Марем.

— Хьай репертуара узбекийн таджикийн иллеш тIакхетаргхилара уйла а елахь.

Иштта дIаболабир Марема Аминжан Юсупова эстрадни бригаде болх. Ше аьнначох цхьа дош харц аьнна хиннадацар Юсуповс. Цунна ховш хиннадар Марема ашараш иллеши Средни Азе бахача наха дукха дезаргдолга. Дукха ца говш узбекийн, таджикийн, азербайджанийн иллеш Іомадайта волавелар из Маремага. ТIакхийтар кхы а нохч-гIалгIай ашараш иллеши. ХIаьта цу бригаде болх беш ши шу даьлча Чимкентерча наха эггара хьалха бIаргаейра докхийча алапашца «Марем Айдамирова...» аьнна тIаяздаь йола афиша. Циггара йолаенна из афиша Узбекистане, Киргизе, Таджикистане, Туркмене гIолла чакхъяьлар. Марема иллешка ладийгIар Казахстане бай лаьтташ карадерзадеча екхача кердача колхозашка а совхозашка а.

1958 шера ноябрь бетта боккха кхаъ бера Маремага. Из дар Нохч-ГIалгIай АССР-а культура Министерствос ший даьй-мехка Марем дIаехаш дола каьхат.

Марем хIанз Нохч-ГIалгIай ашарийн халхарийн ансамбле солистка я. Цо дакъа лоацача концерте хиннаоа гургда нохчашеи гIалгIашеи меттел, кхыча къамах болча зрителаша а хадданза тIоараш детташ сцена тIара дIа ца йохийташ из дукха гоаеш хилар. Артиста творчества мах зрителаша, халкъо ма бой. ХIаьта радио чу гIолла Айдамирова Марема илли хьакхайкадича цун оаз дикагIа хьахозаргйолаш приемник е репродуктор нийсъю моллагIчо а. Цун иллеш халкъа дукха дезаш хилара тешал ду цунна тийнача сийлен грамоташа. Царна юкъе я ВЛКСМ Махачкалински горкома, ВЛКСМ Надтеречни райкома, иштта кхычар а енна грамоташ.

Къахьегамхошта дукха еза артистка укх шера хиннача хоржамашка Грозненски городской Совете депутаталла хержай.

Композиторий а халкъа а иллешца ший репертуар шеръярал совгIа тIехьарча хана ше ашараш а арайоах Марема, дикагIа товш йола халкъа йиш а херже нохч-гIалгIай поэтий стихотвореннеех иллеш а ду Марема. Иштта кийчъю цо хIанз «Итт минут» яха З. Муталибовеи, «Везача кIантага» яха Б. Саидовеи стихотвореннеш а. Цул совгIа ше таджикий метталара нохчий меттала а даькхха «Лоам йоага цIи» яхача кинофильма тIара илли Іомадеш а я Марем.

Цхьабакъда, ала деза цхьан хана Грозне театреи радиокомитетеи болх бешшехь школе деша а дешаш 9 класс йистеяккхарал совгIа Марема кхы дийша ца хилар а музыкальни грамота цунна ховш ца хилар а. Специалисто илли ала нийсъяь дIачIоагIъяь яц цун оаз а. Нагахьа санна уж кхоачамбоацараш дIадаха цунна новкъостал доре цу сий долча новкъа кхы а йоккхагIа урхе йоаккхаргьяр Марема.

А. БОКОВ.

АргIа-тIехьашка хинна тIом

АргIа-тIехьашкарча юрташка бахаш бола нах — Инаркъереи Къаским отарашкареи гIалгIай, Долакоаи, СоагIапчеи Къаским отарашкарча орстхой — Октябрьски революци яллалца цхьаккха бокъо йоацаш бар. Уж юрташ помещикий (Гросман, Баев, Кайтов, Петухов, Мазаев) лаьтташца оагIув болаш яр. Из бахьан долаш кхыметтел, аха лаьтта кIезига хиларал совгIа, бежан арадаьлча цар лаьтта дIатIа ца даьлча кхы даха моттиг йоацаш дар. ДIатIадаьлча чу а делле царна тIера гIод доахар мехка даьша. Аха лаьтта арендах ца ийцача даа ялат хилацар. Хий доаханна а, наха а тоъаш дацар. Юрташка цхьаккха школа, клуб, больница яцар.

АргIа-тIехьашкара юрташ: Инаркъе, Долакоа, СоагIапче, Къаскимара отараш гIалгIай мехка эггара юстара хIирашца, черсашца, казакашца доазув долаш ядар. Паччахьа хана стражникаш говрашца чу а ухаш паччахьа йоал дIаеннаяц яхаш цу кхаь юртарча наьха доахан, говраш цIагIара хIамаш дIаккхьхьар. Паччахьа Іаьдала оамал яр, кагий къамаш шоайла вIашагIлетадеш, царна юкъе доттагIал, тоам ца хилийта.

Октябрьски революци яьлча берригача къахьегамхошта санна АргIа-тIехьашка бахача наьха а йоккха бокъо яьлар. Ленина арахийцача декретех помещикашкара лаьтта, боахам хьабаькхар.

1918-ча шера белогвардейцаш: черсий аьлий, хIирийн казакийн полковникаш, инаралаш, паччахьа дика диаь кхыбараш вIашагI а кхийтта Октябрьски Революце къеча наха енна йоккха бокъо дIаяккха гIерташ бар. 1918-ча шера июль бетта АргIа-тIехьашкарча юрташка Серго Орджоникидзе вера шийца Эльдиев Султан, Саутиев Муса, Гойгов Іабдул-Хьамид а болаш. Цар чехка хьагулбайтар юрташкара нах.

Цу нахаца Орджоникидзе а цун новкъосташа а къамаьл дир ГIалгIай мохк кIайча эскара бIунах лорабанза баргбац, яхаш. Цу гIулакха Орджоникидзе аьлар АргIа-тIехьашкарча наха партизански отряд вIашагIйолла еза, аьнна. Цо даьча къамаьла беррига нах цхьатарра раьза а хилар цу дийнах партизански отряд вIашагI а еллар. АргIа-тIехьашкара нах цу хана шоай боахам лоархIаш бацар, шоай цаI мара боаца етт бехке говр-герз вIашагIтохаш, патронаш ийеш бар, (цхьан патрона мах 5 сом бар). ВIашагIеллача партизански отрядаца сотчеш яр. Цу сотней командираш бар Алероев Муса, Цечоев СаIад, Долтмурзиев СаIад, Саутиев Элберд, Гадиев Къарше. Сотнеш дIа-юха хьожайир; царех цаI черсий мехкарча партизански отрядаца бувзам лоатта бе Мартазе яхийтар. Цхьаькха хьожайир Моздокера АргIа-тIехьашка гIолла дIабодача а, Моздокера Вознесенске (Махьмад-ХитIа) хьабоагIача а наькъашка гIолла Грозне латача кIайча эскара гIо де кIай эпсараши кулакаши ца ахийта.

Юрташка лаьттача вай партизански отрядо черсий партизански отрядах дIа а кхийтта Мартазерча Карачаева Хьажа-Іумара а Бетала Калмыкова а новкъосталца Серебрякова контрреволюционни отряда духьал тIом бир. Цу тIемо черсашцара вай вошал-доттагIал дукхагIа чIоагIдир. Цхьаьхха а дир цу черсий мехка лаьттача вайнаьха партизански отрядо. 1918-ча шера августа бетта Котляревскера БуротIа хьалбохийташ болча цIеча эскара тIемахошкара, царна юкъе кийтацаш а болаш, Эльхотовера Даргкохе хьалчу кхачале гола тохача моттиге, бронепоезди 3 йоккха топи дIаяьхаяр Урусови Елоеви яха кIай полковникаш хьалха а болаш болча белогвардейцаша. Из шоашта хайча Мартазе лаьттача вай партизански отрядо контрреволюционерашта го а баь Эльхотово а хьалаьцар, АргIа-тIехьашкара оарц а дийха 3 йоккха топи кхы дола герзаши хьа а даьхар.

Цигара лежкъа а тIехьашка баьнна а цIезкархой хьагул а баь Инаркъе хьалчу а боалабаь диъ-пхи ди салоIаш а даккхийта денна доахан доадеш дика кхаба а кхаьба цул тIехьагIа Мочкъий-Юрта хьал а бига Уварова беша лаьттача цIеча экарах дIатехар.

1919-гIа шу АргIа-тIехьашка бахача наха дицлургдац. Малхбузехьен оагIорахьара шерача фронтаца баьхка хьатIаэттар дукха моттиг хьалаьца деникинцаш. Черсий меҳка юкъе гIолла топ ца кхоссаш хьачакх а баьнна, гIалгIай доазон тIа уллача Ахлой-Юрта хьаэттар Кубански пластунский 2 дивизии, Черкесский 1 дивизии. Цар лерхIар АргIа-тIехьашкарча Инаркъеи, Долакоаи, СоагIапчеи гIолла дIачакх а баьнна Наьсар чу а баьнна Бурув хьалаца.

Ма гаьна дар царна дага хиннаг АргIа-тIехьашкарча наьха дага хиннаочоа юхе. Цу хана АргIа-тIехьашка баьхкача Албогачиев Ювсапи, Гойгов Іабдул-Хьамидаи, Саутиев Мусийнеи кхаь юртарча наха хьалхара СоагIапчарча Торкхо-хьажаси; Инаркъерча Хьади-хьажаси дош делар АргIа-тIехьашкарча юрташка гIолла шоашта са чудоаллача хана кIайча эскара бIу дIатIехбоалийтаргбац, аьнна. ДIадахача 1917-чеи 1918-чеи шерашка шоаш яьха йоккхий коталонаш а советски Іаьдал бахьан шоаш Іоъахийта цIий а, шоашта юкъера боабаь майра кIантий а дагабехача цар йоахар: «Царца валар мерзагIа да, истий-бераш цар дIа-юха а лехкаш, царна бIарахьежачул».

Февраль бетта айеннача дагIача аьлан Ахлой-ГIаьзе цIагIа фусам яр кIайча эскара штаба. Цар лерхIар бийса цига а яьккха Іуйрийна мола чай Инаркъеи, Долакоаи, СоагIапчеи мала. ТIема лакхерча инаралга аьннадар Ахлой-ГIаьзе сесага: «ГIалат ма валва хьо цу хьай планах, хьона бовзац уж гIалгIай. Тамаш я-кха Іа цига иштта атта чай моле», аьнна. «Из фу яхилга да? Черсий лаьтта гIолла Прохладнера хьаваьлча гIоне, топ ца кхоссаш укхаза ма кхаьчавий со», аьнна, жоп деннадар инарала.

Черкесски дивизе командирага Султангиреевга аьлар инарала: «Волле, хьайца 20 говра баьри а ийце гIалгIашта юкъе хьалчу а гIой дIаала, дIахайта хье бусалба саг волга а хьайна тIехьара нах бусалба нах болга а. ДIакхетабе гIалгIай, цар шоашка яхар дой царна лазар доацаш вай дIатIех а даьнна дIагIоргдолга. Нагахь цу гIулакха уж раьза беце, таханара ди я ха царна дага бовла а уйла е а. Кхоана аз цIегIа хотта эккхийтаргба цига, цхьа хьокха урагIбагIийтаргбац, хIаьта се дIатIех а варгва. ДIахайта беррига эрсий мохк а баькха хьатIадоагIаш кIай эскар долга, цунна гIо деш Англе паччахьа волга. Бе бохккал мара боацача гIалгIашкеи нохчашкеи юхатохалургдоацилга». Шийна тIехьа 25 баьри — черкес а волаш Инаркъе хьалчувода Султангиреев, хьалчу кхачале посташка баГIача Инаркъерча кагийча наха соцавир. Шоашцара Муке Соси юртарча боккхийча нахага дIахайта вахийтар цар. Хьалчувайта виъ-пхиъ саг шийца а волаш, аьнна хабар дахьаш юхавера из ший посте.

Шийна тIехьа пхи говра-баьри а ваькхха, юхебисараш цига а бита Султангиреев Инаркъе вахар. Юрта юкъерча майдан тIа гулбенна боккхий а кагий а нах бар. Царна хьатIа а вена кIайча эскара хьалхарча инарала шийна юртага дIаала аьннар дIааьлар Султангиреевс. Из къамаьл даь ваьлча, хьагулбенна латтача наха юкъе гIар ийккхар. Лаьттараш а тIа воагI-воагIар а эгIазбаха шоай герзах каетташ бар, из къамаьл цунга хьадайтара раьза боацаш. Из шийна бIаргадайча Султангиреевна хайра ше даьча къамаьлах а, ше бенача наькъах а хIама хургдоацилга. ХIанз цун дего йоахар: «Мишта кIалхар варгвар-хьогI со укхазара зе доацаш?» Халла кагий нах совца а баь, боккхийча наха юкъера дIахьалхашка а ваьнна Хьади-хьажас аьлар: «Хьо во венав из къамаьл дахьаш. Из къамаьл тхога хьаде аьнна хьайла лакхера вар вайта везар Іа укхаза. Шоашта лакхерчарга дIахайта деза Іа тхох цхьа саг дийна волча хана тха лаьтта гIолла шоаш дIагIорг ца хилар».

Цигара Султангиреев юхаводаш посташка баГIача кагийча нахаца дов а даьнна шийцарчарех 4-5 саг а вийна 9 говра-баьри кара а вусаш дIавахар. Иштта никъ во а хинна юха болхача Султангиреевс а цунна тIехьарча тIемахоша а Ахлой-Юрта 4-5 километр мара гаьна боацаш отарашка бахача Инаркъерча наьхI 3-4 бIаь устагIа а 40 совгIа бежан а дигар боккхий нах, истий, бераш — верригаш 18 саг а вигар. Ше Ахлой-Юрта юхакхаьчача шийга гIалгIаша дIаала аьннар дIааьлар Султангиреевс кIайча эскара тIавиллача инаралга.

4-ча феврале Султангиреев, шийна тIехьарча дивизеца дукъал-тIехьашка а ваьнна эгIа казакашта юкъе гIолла топ ца кхоссаш дIавахавар.

ШоллагIча дийнахьа Іурра шоаш каравоалаваь черкесий 9 говра-баьри а ийца шоай истийи, бераши, боккхий нахи, шоай доахани, жаи хьадаха бахар вай делегаташ. Ахлой-ГIаьзе цIагIа вагIача бIуна тIавиллача инарала тIаийцар уж. Цига ваха 7 делегата хьалхара инаралца къамаьл дир Ачалкхерча Арчаков Тошас: «Тхо даьхкад селхан юкъе баьхка хиннача Султангиреевс а цун тIемахоша а Іочубоабаь тхоай бов боахка боккхий нахи, бераши, истийи шугара хьабеха а шун 9 саг дIавала а. Хьо укх фронта тIавилла ма вий. Бахаш болча наьха бераш, истий кхувлаш, бетта етт а, цIагIа мел йола хIамаш а кхухьш нах бохабе шо арадаьннадий-м хац тхона».

Цу сахьате гIалгIай дIа а хеца, черкесаш хьа а эца, аьнна, кхы дукха вай делегаташца къамаьл доацаш, распоряжени елар инарала. Дохани жаи кхы хIамаши хьадийхача хIама хургдолаш дацар. Циггара шоай нах а боалабеш Ахлой-Юртара вай делегаташ хьалъарабоаллашехь йоккхий топаш юрта хьалчуйолайн белогвардейцаша. Из дар 3-ча феврале. Йоккхийча топаша а доазон тIа багIача вайнахеи кIайбарашеи вIаши деча довно а дуне баьддерзадир.

Ахлой-ГIаьзе цIагIа ваьгIа инарал цу бус чIоагIа сатем байна, са хьувзаш вар. ДукхагIа цу юртарча черсаша шек баьхабар уж. Царга йоахар черсаша: «ГIалгIай шоана хета нах бац. Цар оамал, Іа боабешшехь дегIал баьхка, шоай йоккхийча шалташца леташ я». Цу дешаша дукхагIа корзагIваькхха эгIавича санна, ший качматаш хьа а лаьца йоахар инарала: «Фу хет гIалгIашта? ХIана хац царна, беррига эрсий мохк а баькхха, тхо укхаза кхаьчалга? Лома духьалъэтта циск санна, бе доллал доацача гIалгIай къамо фу леладу?»

АргIа сийрдадоахэш ювлаш йоакхий топаш а яр, сихденна кагийча топашца вIаши деш дов а дар.

Іуйрийна диъ сахьат даьлча инарала хайнадар Долакха-Юрта, ТIой-Юрта, Мочкъий-Юрта, ГIалми-йисте, БуротIа дов этталга а АргIа-тIехьашкарча юрташта оарц доагIаргдоацилга а. Іуйрийна пхи сахьат даьлча, инарала, команда елар: «ЮхатIехьашка ца довлаш наступлени е.» Йол-йолча цар йоккхий топаш сихьелар. Посташка окопашка багIача Инаркъерча наха, цу кIеззига мара боацача кIанташа, диззача шин сахьата тIом баьбар цу шин дивизена духьал, юртара новкъостал IотIа кхаччалца. Шоай патронаш кхоачаенначул тIехьагIа Кортоев Жаьнте Виглоси, цун воI Къамбулатеи, Мамилов Тапе Мусаси кхыбараша а моастагIчунца дегIал а баха шалташ етташ дов дир, цигга шоаш а байра.

Цу Іурра 2 дивизена духьалъэттача 50 сагах 32 саг вийра. Майра латташ байра Котиев Дударкъий Хьадис, Хамчиев Жаьнтамара Муса, ужжамо дукха кхыбараш а.

ОарцагIа боагIаш бола Инаркъера нах тIакхаьчача цу шаьрача ара гIолла 6-7 километр шера баьржа эгIара аргIа а царга а долаш тIабоагIар кIайбараш вай доазол 8-9 километр хьалтIех а баьнна. ТIехьара 6-7-нахьара сихьъь етташ йоккхий топаш яр. Вайнаьха цхьаккха а йоккха топ а е пулемет а яцар. Сов сихбаларах а тIема говзал ца хиларах а вайнах дукха боабир. Верригаш а духьалъэттараш 250-300 саг мара вацар вайнаьха. Цу хана Тоаркхохьажа хьалха а волаш аргIаца гIолла боагIача СоагIапчарчеи Долакоарчеи наха юхачовхабир белогвардейций бIу. КIай говрмаш йоаҳкача линейка тIарча пулемета къаьстта дукхагIа низ бора вайнаха. Баце Исламеи Овкий МурцаIалеи нийсса ура а этта тIа а болабенна дов даь говраш ІовIашка яхийтар, пулеметчик а вийра. Цу ханна аргIагахьара Тоаркхехьажийна тIехьарабараш а, аьрда оагIорахьара шаьрача гIолла Хьадихьажеи, Зоврбика Циции, Эдалбихьажеи хьалха а болаш боагIараш а беча тIемах хIама хургдоацилга а хайна, шоай говрашца етташ топаш а, лестаеш шалташ а йолаш чухьалхар, «Шеварг акхарца тахан венна дIаваргва вай», яхаш цIогIарч а детташ. Деналах веха юхаведар моастагIа.

Ахлой-ГIаьзе цIагIара турмалца хьалхьежаш ваьгIача кIайча инарала дагадехар ше Іуйрийна мала лаьрхIа чай. Тачанка ткъийнаш дIадохкалца ца хьежаш тачанка тIа хайра из, кIалхара вала. «Цкъа майравьнна саг юхатоха хала да, цкъа кхеравенар юха духьала оттаве а хала да».

Ахлой-Юрта юкъе гIолла юха тIех лелхаш шоаш бийса яьккхача Іодика ювца а ца кхувш шоай мел бола тIом а кIалбусаш байдда болха кIайбараш гIалгIаша цIаккха а тIехьара ца боалаш боабир. Ахлой-Юртара ХьапцIе дIачукхачале цу кIайча эскарах 50-60 саг мара висанзар. Царех а ахаш мара Тийрках дехьабовланзар.

КОРТОЕВ IАЬЛА,
хьехархо.

Доазол дехьара

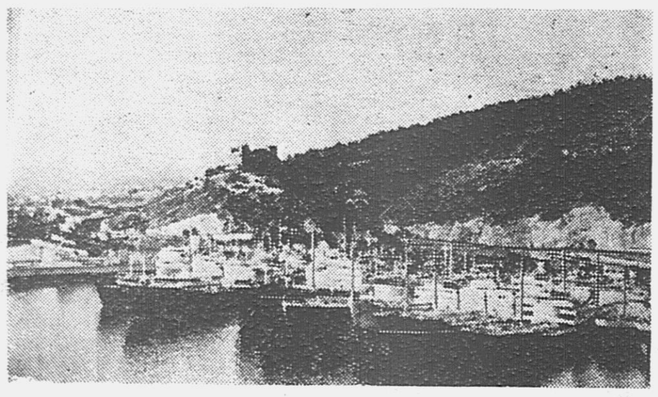

Норвеге центральни статистически бюро яхачох дIа-са ккахьа мухьаш ца хилар бахьан долаш болх ца беш сецаь латт 163 кема. Мехкарча дерригача кемаш тIа ботта йиш йолча мухьах 10 процент мухь тIаботтал кемаш да уж.

Сурта тIа: де хIама доацаш Осло яхача порте сайца латта кемаш.

Китай ахархой къахьегама толамаш

ПЕКИН. (ТАСС). ЧIоагIа хьийкъа бIаьсти дийна кIа чуэцаш ба Китай ахархой хIанз. Китае эггара йоккхагIа йолча провинце Хэйлунцзяне эггара дуккхагIа кIа хьийкъача 1958 шера хинначул 32 процент дикагIа хьийкъар кIа укх шера. Чухьара Монголия яхача автономни областерча ахархоша дика хьувкъийтад бIаьсти дийна кIа. Соахкарчул 30 процент дуккхагI ялат хьувкъаргда йоах укхаза.

Доккхий толамаш даьхад Ляонин яхача провинцерча ахархоша. Соахкарчул 50 процент дуккхагIа а доалаш дерригача 1060000 му долча ккхашкара кIа даьккхад. Дадийна ялат хьувкъийтари дуккхагIа долча лаьтта из дIадери бахьан долаш соахкарчул 2,5-зза дуккхагIа кIа чуденад цу провинце.

Советски Союзацара гIулакхийн торговии бувзамаш шердара тIехьа

ЛОНДОН. 26 август. (ТАСС). Латински Америка мехкашка тIехьтIехьа дуккхагIа хоалуш да Советски Союзацеи социалистически лагера мехкашцеи дола гIулакхий а торгови а бувзамаш шерде гIертилга. «Бразиле правительство бувзамаш ца хулаш 12 шу даьннначул тIехьагIа Россецара дипломатически гIулакхаш юхадоладар дувцаш я» — яхаш язду «Файнэншл таймс» яхача газето. Газето йоах, Бразиле правительство Китайски Халкъа Республика ший лоIамера паччахьалкхе хилар бакъдара дешага а хьожаш я.

«Файнэншл таймс» яхача газето белгалдоаккх, Латински Америка паччахьалкхенаш социалистически мехкашца торговли лелае безам болаш хилар — торговле хьакъехьа США-на карара йовла тIертилга да, яхаш.

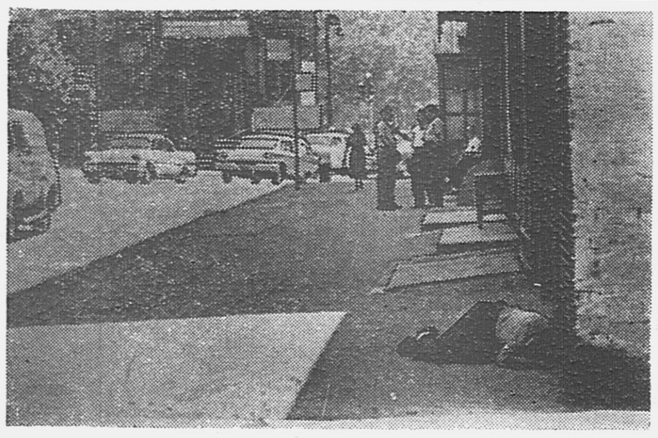

Америка BIашагIкхийтта Штаташ. Нью-Йорк лохехьарча даькъа тIарча улица тIа.

В. Егорова сурт. **ТАСС фотохроника.**

Миннеаполисе вице-президента Никсона даь къамаьл

ВАШИНГТОН, 26 август. (ТАСС). США вице-президента Р. Никсона селхан Миннеаполисе американски легиона съезде къамаьл дир. США-и СССР-еи хьалхле лелаераш вIашагIкхетара а дунен халкъашта юкъера кхохкам мелбара а духьал этта реакционни организаци я из легион. Вице-президента канцеляре кепатеха арадаьккхад Никсона къамаьл.

Вице-президента аьлар, Д. Эйзенхауэри Н. С. Хрущеви вIашагIкхетарах хила йиш йолчун мах беш, «воча а дикача а факторий лоархIам бе беза». «Из а вож а вIаши нийсдича, — аьлар Никсона — сона хетачох, г-н Хрущев BIашагIкхийттача Штаташка хьехар бакъахьа баь соцам ба».

Ше къамаьл деш Никсона юха а дийцар коммунисташ «дуненна доал де гIерт» яхеи коммунисташа лелабу яхача «тийшабалхахи» ше хьалха дийца ларде доаца хабараш.

«Вайна юкъе барт ца хилар къоастаде а машар Iалашбе а алхха советски лидерашеи вайи уйлаш вIаши дикагIа кхетарах кхоачам ба аьнна Iехадала йиш яц вай. ЧIоагIа дог цIена а вIаши уйлаш кхетаеш а хиларца къоасталургйоана хьаштийи идеологейи кIоаргга а лоархIам бода а вIашдухьаленаш йолаш я.» — аьлар США вице-президента.

ТIаккха фу пайда лургба цу визито? ЧIоагIагIа из дош даьшхача. ала йиш я — алхха уйлаш вIаши кхетаяро машар Iалашбергбац, бакъда вIаши уйлаш ца ейзача тIом хила тарлургда. Из (Н. С. Хрущев — **ред**) воагIаш хиларо вIаши ца кхетадер кIезигде тарлургда, вайна юкъе барт ийгIа латта гIулакхаш тIом боацаш къоастаде бола темаш лакхбергба цу визито, цудухьа американски халкъо могае еза из визит».

«Сона хетачох,— аьлар дIахо Никсона,— американски халкъо дика тIаэца веза г-н Хрущев BIашагIкхиттача Штаташка веча.

Президента Эйзенхауэра г-н Хрущевцара дискуссеш дикагIа хилча а хала хургья, хIана аьлча барт йигIа латта кертера гIулакхаши вIашдухьалара хьашташи цар дувцарг доландаь. Нийсхон хьалашка вайна массанена беза машар бахьан уж дискуссеш хила йиш йолча тайпара дика чакхъяргйолаш гIулакх ле вай».

Эйзенхауэр Европе вахар

ВАШИНГТОН, 27 август. (ТАСС). Селхан BIашагIкхийттача Штатий президент Эйзенхауэр Европе вахав малхбузерча паччахьалкхений правительствашта керте латтарашца переговораш е.

„Амиго!" — яьхар тхога

Къулбехьен Америка мехкашка гIолла гастролеш телаш лийнна дуккха ха а яьккха, укх денношка юха Грозне цIавера вай мехкахо, Эсамбаев Iалисолта Махьмуд. Ше вахара хьакъехьа Эсамбаевс дийцар:

— Ши бутт совгIа ха яьккхар оаха Къулбехьен Америка мехкашка гIолла лелаш. Цу юкъа оаха концерташ хьекхар Венесуэле, Колумбе, Мексике, Кубе, Бразиле, Ямайке, Чиле, Аргентине. Цига оаха 140 концерт хьекхар 150 эзар саг гаргга вIашагIкхийттача наха. Тха группа юкъе бар советски балетни школера викалаш — СССР халкъа артистка, С. М. Кирова цIерахча Ленинградски операи балетеи театра балерина Дудинская Наталья, РСФСР заслуженни артистка, Доккхача театра балерина Тихомирнова Ирина, Станиславскеи Немирович-Данченкои цIерахча театрера йоккха талант йола викал Виолетта Бовт, иштта кхьбараш а болаш — берригаш а 11 саг. Наха чIоагIа безам эцаш чакхъяьлар Советски артистий гастролеш. Мехико, Рио-де-Жанейро яхача, Каракасе, Буэнос-Айресе — массанахьа а тIанкI аьнна хьалйиза залаши гIозбаьнна наха детташ тIоараши хулар концерташ хьокхача хана. Сов раьза хиларах зрителий бIаргех хиш дувлаш бIаргадайра тхона дуккхаза а.

Тамаш яц, концерташ хьекха даьннначул тIехьагIа советски артистий автографаш езаш болча дуккхача нахах тха кIалхардувла дезаш хинна хилар.

Сона цIаккха а дицлургдац шоашта дукхадезаш дола къама халхар массаза ду цигарча зрителий гIадболхаш хинна хилари цар детташ хинна тIоараши. Иштта хилар Венесуэла столице Каркасе сай партнераца «Хоропо» яха венесуэльски халхар аз деча хана.

Тха программа тIа «Сюрприз» санна лоархIаш дар из. ТIаккха, зале «Хоропо» оаз яьннача хана беррига зрителаш команда елча санна цхьатарра хьалгIайттар. Иштта лаьттар уж, цар дехар дарах шозза халхар даь даллалца.

Венесуэлера тхо дIадолхача хана цхьа ах сахьат мара ха йисаяцар самолет гIатта, аэродроме доллашехьа а портноша тха бустам боаккхаш. Дуккха деношка а даьха, Советски Союзе тхо юха цIадоагIача наькъа совгIата кийчъяь къама костюмаш елар тхона, уж костюмаш тIа а ювхаш советски сцене венесуэльски халхараш де аьнна.

Къулбехьен Америке ше волча хана къамани халкъеи халхарашца чIоагIа безам болаш вар М. А. Эсамбаев. Уж халхараш Iомаде цун безам хиларах чIоагIа гIадбаха а гIозбаьнна а бар цигара нах. Советски балета мастера халкъа халхара искусство Iомае аз-аз новкъостал дергда яхаш бар Къулбехьен Америкера цIихеза бола артисташ. М. Эсамбаевс царна а Iомадора эрсий «Полянка» яха халхар. Талант йолаш болча вай даймехкахоша гастролеш луш хиннача мехкашкарча газеташеи журналашеи, Советски балета артисташа луча концертий хьакъехьа Iалаьмате дукха дика рецензеш язъярал совнагIа, чIоагIа гIаддаха яздора Эсамбаев Махьмуд латино-американски халхараш Iомадеш хиларах а. Цу тайппара бразильски газето бIарчча оагIув дIалаьцца аншлаг язъяьяр: «Советски халхархочо СССР-е дIахьу самбои гандомблеи», аьнна. Лохехьа теха М. Эсамбаева сурташ дар, уж халхараш Iомадеш из волча хана даьха.

— Тхо дIакхаьчача мехкашкарча халкъа искусствоца тха болча безамо,— йоах дIахо Махьмуда,— хьадувцийтар латиноамериканцашка а, тха искусствоца селла безам бола нах, духьалъэллача аьшка занавеса тIехьашкара боахкалургбацар укхаза, яхаш. ТIакха цу тIеххьа хаттар дора. США-рча цхьанна а голливудски седкъан безам хIана хиннабац тха халкъа халхараши иллеши Iомаде?

Эсамбаевс хьахьокх Iалаьмате дукха Къулбехьен Америка халкъий къама ашараш тIайола пластинкаши ноташи. Уж совгIаташ шоаш луча хана кубинцаша, аргентинцаша, венесуэльцаша йоахар, Советски Союзе шоай искусство дIайовзар чIоагIа деза шоашта.

— ЧIоагIа дог гIоздоал са тхоашцара, советски нахацара, Къулбехьен Америкерча наьха гIа мелбаьккхача моттиге тхоашца хинна боккха безам дагабехача,— йоах Эсамбаевс.— Дуккхаза а хозар тхога моаршал хоатташ зрителаша детта цIогIарч: «Дахалда советски халкъ!» Массарел а дуккхагIа хозар тхона «амиго» — новкъост яха испански дош. Тхо мел хиннача моттиге хьахозаш дар тхона из дош. Со Iомалуш хиннача Богот яхача Колумбийски городерча халхарий академе Iаьржа доска латтар. ХIара денна цу тIа яздийя хулар «Яхийла Советски Союз!» яха дешаш.

Цхьан колумбийски профессоро Советски артисташ ше волча хьоашалгIа бийхача хана тхоаш цун цIагIа хилар цIаккха а дицлургдоацаш дег чу дижар сона. Тхо из волча дIачудаьлча вай Гимн локхаш хезар тхона. Гоздаьнна а цецдаьнна а долаш лаьттар тхо йиш саццалца. Тхоца цхьана латтар профессора дезал а. Советски наьха воккха доттагIа волча цо, еза хIама санна лелаю Гимн тIайола из пластинка. Се цIаккха Советски мехка хинна а вац хIаьта цо бахкийта нах сай цIагIа бIаргабовр чIоагIа дика а хет сона, йоахар профессора. Ший воI тIавоалавир цо тхона. Володя яр цун цIи.

— Владимир Ильич Ленина сийна — аьлар дас.

Цхьан московски фабрика марка тIайола цIе седкъа а боаллаш йола лергаш доа кий туллар цунна тIа. Из а яр дезало еза лерхIаш хIама.

Тхоай колумбийски доттагIчунца безаме Iодика а йийца арадаьлар тхо.

— Со а соцара новкъостий а цецбоахар гIа дIа мелбаьккхача нийслуш хиннача «мукъа дуне» оалаш болча мехкарча къело. Из мукъале укх тайпара я: капиталист мукъа ва болхлочоа эксплуатаци е, хIаьта болхло моцалла вала мукъа ва. Тха къамаьлаш хилар миллионий маьха хьал долча нахаца, оаха сагIаш тийлар даа хIама эца ахча доацаш болча иккаш цIенъеш багIача кагийча наха. Дийнахьа хоза особнякаши отелаши гора тхона, хIаьта бийсана концерташ оттадаь даьлча ара юккъе яьссача улицашка шоай берашца тхьайса бада ноаной гора. Оаха бихьа никъ Iалаьмате сакъердаме хиннабале а, къаьста лийнна ши бутт ха яьнначул тIехьагIа юха советски лаьтта воалаш кхы а хозагIа хетар.

Хьа репертуара Къулбехьен Америкерча наха эггара хозагIа хийттар малагIа яр, аьнна шийга даьча хаттара укх тайпара жоп делар Махьмуда:

Къаьстта хозагIа хетар «Индийски халхари» цул тIехьагIа «Урсашцара халхари». Грозненцашта бIаргадайнад уж. Москве ваха цкъа со концерт денна ваьлча, республикерча сценаш тIа дергда аз гастролеш яла Къулбехьен Америке се ваха хиннача хана айса Iомадаь цигарча халкъий халхараш. Цу халхарашца да венесуэльски «Холопо», колумбийски «Бамбоко», мексикански «Харабия тапотия», бразильски «Макумба».

Я. КАГИРОВ.

Дика библиотекарь

Дика тоаяь, хоза, цIена я Сунженски районерча Ленина цIерахча колхозера библиотека. Мел эшачунца тоаяьй дешара зал, шо-шоай моттигашка дIа-юха дехкад художественни, технически, научни, политически, берий книжкаш. Пенах хьалтеха доахк портреташ, семилетках лаьца плакаташ, писателех йола фотомонтажаш. Столаш тIа дада газеташ, журналаш.

Библиотека заведующи я Погорелова Аня. Ший болх безаш а бовзаш а из хилар бахьан долаш вIаштIехьадаьннад библиотека болх иштта дика оттабе.

Дукха ба цига книжкаш дешараш а.

Библиотека болх дика оттабарал совгIа, бригадашка лекцеш, газеташ, журналаш деш Погореловас.

Дика новкъостал ду комсомольцаша библиотекара, цхьабакъда, юкъюкъерча комсомольцаша библиотека болх тоабара новкъостал ца дар меттел шоаш деша дIадихьаь книжка ханнахьа юха а дахьац. Царех ба В. Швыдко, В. Бабайдина.

Библиотекера книжкаш кIезига деш нохчий кагирхоша а.

Станицера беррига кагирхой библиотекера книжкаш дешаргдолаш чуозара чIоагIа къахьег Погореловас.

Я. КАГИРОВ.

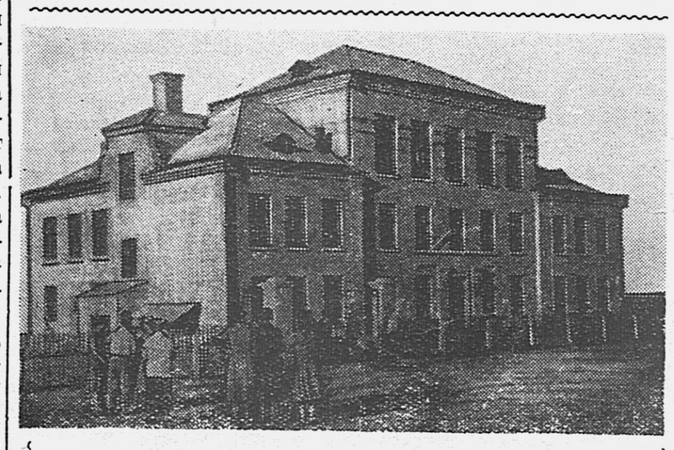

Дика совгIат деннад Грозненски районерча Толстов-Юртарча берашта керда дешара шу долалуш. Из я 300 дешархочоа лаьрхIа кхозза вIаштIара яь школа.

Сурта тIа: Грозненски районерча Толстов-Юрта хьалъяь керда школа.

Г. ОШАЕВА сурт.

Железнодорожникашта керда цIенош даьд

ХIара бетта Грознерчеи Гудермесерчеи железнодорожникашта чубаха керда хьалдаь цIенош тел. Июль бетта Грознерча железнодорожникашта хьалдаь даькхар 16 квартира йола нах чубаха цIенош. Дукха ха йоацаш ужжамо цхьаькха цIенош даьннад хьалдаь. 32-дезал чугIоргбола шиаш цIенош сентября бетта а да хьалдаь даргдолаш.

Гудермесе железнодорожникашта хьалдеш латт 48-дезалла квартираш хургйола шиаш цIенош.

С. КЕРИМОВ.

Къамаьл ду Грознера . . .

31-ча августе: 7.20 — «Юрташкара къахьегамхой кийчлуш ба парте ЦК-а аргIан Пленума сийленца накъа баха» — передача (эрсий меттала); 7.35 — Хоамаши, передачай программеи; 7.45 — «Исламах дIа хIана къаьстар со» — беседа (нохчий меттала); 8.45 — «Малхи, седкъеи» — беседа (гIалгIай меттала); 9.00 — Глинки «Камаринский» яха симфонически фантази; 17.00 — «Грозненски вагонникаш болча» — передача (эрсий меттала); 17.20 — «Барзкъаш тегараш къахьегама вахте» — передача (гIалгIай меттала); 17.35 — Нохчийн гIалгIайн ашараш; 18.00 — «Кхоана школе» — передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — Кагирхошта передача (нохчий меттала); 19.30 — Керда хоамаш (нохчийн гIалгIайн метташка).

1-ча сентябре: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.35 — Хоамаши передачай программеи; 7.45 — Советски Союзера а доазол дехьара а хоамаш (нохчий меттала); 8.45 — «Колхозо гIишлонаш еча» — передача (гIалгIай меттала); 9.00 — Эрсий халкъа ашараш; 17.00 — «Доккха вахар» — очерк (эрсий меттала); 17.20 — «Красный молот» завода агитатораш» — передача (гIалгIай меттала); 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.40 — Халкъа ладувгIа а халхара а ашараш; 18.00—Юртбоахама болхлошта передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсийн нохчийн метташка); 18.45 — «Хьалхара ди школе» — передача (нохчий меттала);

2-ча сентябре: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.35 — Хоамаши передачай программеи; 7.45 — «Ленина никъ» газета обзор; 8.45 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (гIалгIай меттала); 9.00 — Кавказа халкъий музыка концерт; 17.00 — «Новатора карагIдийнараш» — репортаж (эрсий меттала); 17.20 — «Тха изобретателаш» — передача (гIалгIай меттала); 17.35 — Нохч-ГIалгIай ансамбла хоровой группо иллеш оалаш концерт; 18.00— Мехкдаьтта промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — Юрта боахама болхлошта передача (нохчий меттала); 19.30— Керда хоамаш (нохч-гIалгIай меттала);

Редактора заместитель
Дж. ХАМАТХАНОВ.

„Сов чIоагIа США-с мархIа дохкарах садукъаш латт тха"

Воккха паччахьалкхен деятель, Турецки республика хьалхара президент хиннача Кемаль Ататюрка, цкъа мехка кхыча паччахьалкхен доал тIаоттадаьча султаний политикана ше критика еш, яьхад: «Цхьаккха а бокъо яц вай турецки халкъа тIалаьтта Iазап юха а цунна кач долла».

ХIанз болча Турце кулгалхоша дицдаьд историе а Ататюрка а денна хьехамаш.

Американски «новкъостала» дукъ мехка кач а делла, Советски Союзаи машар безача кхыча лоалахарча паччахьалкхенаштеи духьала тIалаьца йола тIема плацдарм яьй Турце территорех заокеански империалисташа. Турци юкъе эзай агрессивни тIема блокашта — США хьехамца вIашагIъехкача НАТО-неи СЕНТО-неи (хьалхагIа хинна Багдадски пакт). Ший мукъах йола туркий паччахьалкхе кхерамеча новкъа яьккхай доал деча гIозараша.

Турцех Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоалехьара американски ракето-атомни база е лерхIаш йолча вIашагIкхийттача Штаташца яьча шин оагIорахьарча тIема соглашенена кулг яздаьд турецки правительствос укх шера март бетта.

Дуккха а доккхагIа дола «новкъостала» дакъа тIема гIулакхашта хьежаду США-с. Кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Зорлус яьча заявленега хьежача, 1948 шера денз Турцена тела доладаь американски герзи тIема материалаши 1958 шера 1 миллиарди 700 миллион долларга дIакхаьчад. Ханз а хIара шера юкъера лаьрхIача 200 миллион доллар американски «новкъостал» кхоач Турцега, дуккхагIча даькъе йоккхий топаш, танкаш, самолеташ, хи кIал гIолла лела лодкаш, тIема кемаш, тIема кхоачам, тIема гIирсаш юкъе а долаш. Цул совнагIа, тайп-тайпара тIема гIирсаш хьалдара дукха ахча кхоач НАТО-га гIоллара а.

Экономически низ боацаш болча мехках дукха ахча доаде дезаш йола милитаризаце программа хьоарчаьйь вIашагIкхийттача Штаташа. 25 миллион нах бахача Турце герз кара долаш ах миллион эскар лоатталу машареча хана. Анкаре тIема гIулакхашка дIаухийта ший ахча, США-с телача тIема «новкъосталал» дуккха а дуккхагIа да. 1959—1960 финансови шера алхха бюджетага гIолла тIема министерства хьожадаь ахча 1 миллиарди 146 миллиони турецки лир да, унахцIено лораяра гIулакхашта хьожадаьр 252 миллион лир а юрта боахама хьожадаьр 198 миллион лир а мара доацача метте.

Американски «новкъосталах» баьнна пайда ба Турце торговии платежнии балансай массаза а латташ йола дефицит. Американски «новкъостал» Турце тIаийцача хана денз даим дефицит йолаш хул Турце доазол арахьа еча торговле сальдо, цо доазол дехьарча паччахьалкхенашца леладу экономически гIулакхаш алхха малхбузехьарча мехкашца мара ца леладеш хилар бахьан долаш.

Ахчан мах цIаьхха лохбалар бахьан долаш бахача наха чIоагIа зе даьд.

Турецки къахьегамхой вахар геттара во да. Йоккхача налогаша вIаштIабихьаб нах. Анкарски печата тIа кепа техача хоамаша яхачох, маьхаш лакха хиларга диллача дунен тIа эггара хьалхара моттиг лоац Турце.

Паччахьалкхен бюджета чу ахча дуккхагIа хьачудайтар духьа, тIема расходаша готъяь йолча правительствос хадданза маьхаш тIадетт промышленнии кхачани товарашта, лаккху коммунальни гIулакхаш дарах доаха маьхаш, машиннаькъашкареи почтовии тарифаш. Алхха укх цхьан шера соахкарчул шозза дуккхагIа хIана деннадац аьнна лакхденнад цхьайолча лоархIамерча кхачан продуктай маьхаш.

Турци дуккхагIа юрта боахам лелабеш мохк ба. ХIаьта а укх тIеххьарча шерашка тIехь-тIехьа кIезиглу цигара кхачан продукташ. Цига кхачан продукташ къе йолга а ховш, ший ширъяьнна яьда «совгIа йола юртбоахама продукташ» Турце йохка дIакхухьийт США-с.

Апрель бетта араяьннача «Миллиет »яхача газета цхьан номер тIа «Тха хьайбай боахам бохабу Америка» аьнна керта йозув а долаш араяьнна цхьа заметка яр. Автора яздора: «Американна вай хьашт хилар чIоагIа дика да. Цхьабакъда, США-с сов чIоагIа мархIа дохкарах садукъаш латт тха».

Турцерча шоай капиталовложенешта «еккан йола ди оттадара» йоахо яьй американски монополеша. Кхыча мехкашкарча монополешта дерригa наькъаш доасташ а турецки къама капитала нийсса царна бокъонаш луш а дола «кхыча мехкашкарча капитал хьалхадахара хьакъехьара а мехкдаьтта таҳкареи даккхареи хьакъехьара а законаш тIаийцар турецки правительствос. Печато беча хоамах мехкдаьтта доаллача моттигашка концессеш ийцай кхыча мехкашкарча 19 компане, царех 15 — американски я.

Март бетта меджлиса чIоагIийр 1957 шера 15 январе США-и Турцеи правительствашта юкъе яь хинна Турцерча частни американски капитала тешам луш йола соглашени. Соглашене тIа оттаяьча условех шоай капиталаш дIаухийтача фирмашта цхьан оагIорахьара совленаш еннай, паччахьалкхен суверинетет телха а еш. Демократически партегара меджлиса депутат волча Сабри Дилека яьшхар из соглашени, Османски импери йолча хана Турцех хьоарчаяь хинна капитуляцей режим юха кердайоахилга да из аьнна.

Республика эттача хана денз кхыча мехкашкарча капитала гIулакх тIехьашка тетташ хиннача, промышленносте паччахьалкхен секторо доал делга могадеш хиннача Ататюрка политикаха дIахадаш боагIа Турце дай. Американски капитал юкъе а долаш йиллача, Турце промышленность дегIайоалаергйолча банко шерагара шу массаза доала дуккхагIа ахча дIахец частни предприятеш дегIайоалаярна. Массехк шу хьалхагIа а тIехьа керттера дакъа паччахьалкхен предприятешка долаш хиннача текстильни промышленносте хIанз паччахьалкхенчул дуккхагIа дакъа лоац частни секторо.

Доазол дехьарча мехкий Турцега хьаьрча деккар, меджлисерча оппозице викалаша яхачох, 1 миллиарди 100 миллиони доллар да. Дехкар такха низ боацача кхаьчаб хIанз мохк.

«Хи бух водар текхаргах тувсалу» оалаш кица хозахета даьккхадац туркаша.

Ше лоалла оттаеш долча гIулакхашца а американски дехкараш хьерчаде раьза я Турци. Цу гIулаккхо дехкараш дукхагIа хьерчаду Турцех, хIаьта мехка боахам боха а бу. США-ца дуккха а мах къийсачул тIехьагIа 1958 шера август бетта правительствога кхаьчача «Стабилизаце заем» оалаш долча дехкаро а (359 миллион доллар) тоабинзар мехка боахам. ХIанз дувц, «хи бух додаш латта турецкий кема» «тамашо» мара кIалхардоаккхаргдац, яхаш.

Ца аьлча йиш яц, бокъонаш цхьатарра йоаца массехк договори соглашении яр бахьан долаш США-с Турцерча ший персоналагахьа йоккха совле яьккха хилар. Цига я дуккха «кхелахой» «эксперташ», «инструкторашь» юкъебоагIаш йола американски тIемеи экономически миссеш. Бизза нийса боацача хоамо яхачох, алхха тIема миссецара нах 4 эзар саг ва цига. Турцера американцашца турецки юрисдикцех мукъабаьхаб.

Шоай цIагIа санна лел янки Турце. «Ди а додац цига цхьа хатар ца хулаш,— яхаш язду «Ени-гюн» яхача газето, — улица тIа халахетар даькхе а, машина кIалдихьа бер дийна а, цхьаннена чов яь а цаI ца дича Iац американцаш»... Оппозице даьча хаттара жоп луш, диъ шера чухь Турце 252 зулам американцаша даь хиларах хоам ца бича валанзар юстеце министр.

Цу тайпара да хIанзарча Турце вахарцара бокъонца дола бакъдараш. Цар бокъонца хьахьокх Турцега кхоачача американски «новкъосталах» цунна чIоагIа зе доалаш хилар. Цхьабакъда, цхьаккха хIаманца — базаца а салташца а BIашагIкхийттача Штаташта ак оалаш йоаца Анкарера правительство кхерамеча новкъа гIолла дIахо а йода. Дувца дезаш дац, доал деш долча туркий гIозарий из политика мехка дIахорча вахара боккха кхерам болаш хилар.

Турецки общественносто тIехь-тIехьа дикагIа кхетаду Турцена долларашца телаш долча сагIилгаша хIанз шийгарча халонех из кIалхара ца яккхарал совгIа, цун хьал кхы а дуккхагIа толхадеш хилар. МугIаренча наха ший массаболча овланца харцъю американски империализма агрессивни уйлашта караводаш йола политика, тIема кийчо еш йола политика.

ХIанз Турцена тIаэттача халача хьала из кIалхараялар дац тIема группировкашца цо дакъалацар. Из кIалхаръяргья Турецки халкъа къама хьашташта хеттача тайпара йола бокъонца мукъален политика цо лелайойя.

И. ГОРСКИЙ.

Тахан кинотеатрашка

Iан зал — **«Залив страстей»**
долалу: 10.50, 12.40, 2.30, 4.20, 6.10, 8, 9.45;
Ахкан зал **«ТIема къайле»**
долалу: 7.20, 9.10.
«Челюскинций» цIерахча кинотеатре
Йоккха зал — **«Залив страстей»**
долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10
зIамига зал № 1 — **«Залив страстей»**
долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30
зIамига зал № 2 — **«Хийраяр поселке»**
долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7
зIамига зал № 3 — **«Хийраяр поселке»**
долалу: 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 7.15, 9.15
31-ча августера денз ерригача залашка **«Къизал»**

Укх шера 15-ча августе денз 15-ча сентябре кхаччалца
дешара керда шу доладалара хетаяь
Книжкаш дохка базар
Хьайийллай Нохч-ГIалгIай книготорго
НОВКЪОСТИЙ ЭЦАРХОЙ!
книжкай базар тIа а дувла, шоашта деза книжкаш а эца.
10 сахьат даьлча денз 18 сахьат даллалца Ленина цIерах йолча майдане хьайийлла хургья базар.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехкхкхама секретара — 2-25-72; корректорске — 2-30-91; партийни вахареи экономикаи отделий — 2-25-72;

СФ01823 1918 шерарча 11-ча августа цIерагIа йола типографи. Нохч-ГIалгIай АССР, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Заказ № 5726